

НУБІП України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Факультет землепорядкування

УДК 332.3; 338.48

ПОГОДЖЕНО **ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ**
Декан факультету землепорядкування, д.е.н., проф. Т.О. Євсюков
В.о. завідувача кафедри земельного кадастру, к.е.н., доц. Н.В. Мединська

«__» _____ 2023 р.

«__» _____ 2023 р.

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Теоретико-методологічні засади рекреаційного землекористування урбанізованих територій»

НУБІП України

Спеціальність 193 «Геодезія та землеустрій»

Спеціалізація виробнича

НУБІП України

Програма підготовки – освітньо-професійна

Гарант освітньої програми

доктор економічних наук, професор

чл.- кор. НААН

_____ МАРТИН А.Г.

НУБІП України

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи
професор кафедри земельного кадастру
д.е.н., проф., чл.- кор. НААН

_____ НОВАКОВСЬКА І.О.

НУБІП України

Виконав

_____ ОМІЛЬТО М. Д.

КИЇВ – 2023

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Факультет землевпорядкування

Кафедра земельного кадастру

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

земельного кадастру,

к.е.н., доц. Н.В. Мединська

2023 року

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

СТУДЕНТУ

Мільто Микиті Дмитровичу

Спеціальність 193 «Геодезія та землеустрій»

Тема магістерської кваліфікаційної роботи «Теоретико-методологічні засади рекреаційного землекористування урбанізованих територій»

Затверджена наказом ректора від «14» 11 2022 р. № 1697 С»

Термін подання студентом магістерської роботи 17 листопада 2023 р.

Вихідні дані до магістерської роботи – Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти України, офіційні дані Державної служби статистики України, Держгеокадастру України, Фонду державного майна України, Міністерства екології і природних ресурсів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, та їх регіональних управлінь, матеріали інформаційно-аналітичних бюлетенів та оглядів, монографічні дослідження вітчизняних і зарубіжних економістів, офіційні сайти Інтернет-мережі.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Аналіз теоретичних підходів до рекреаційного землекористування та світовий досвід.

2. Методологія визначення потреб населення у рекреації в міських територіях.

3. Міська рекреація і землеустрій: спільний шлях до створення комфортного середовища.

Дата видачі завдання « 14 » листопада 2022 р.

Завдання прийняв до виконання

М. Д. Мільто

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи
професор кафедри земельного кадастру

д.е.н., професор, чл.-кор. НААН

І.О. Новаковська

РЕФЕРАТ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Магістерської кваліфікаційної роботи на тему «Теоретико-методологічні засади рекреаційного землекористування урбанізованих територій» складається з трьох розділів та має: 75 сторінки, 12 таблиць, 37 рисунків, 50 використаних джерел.

Об'єкт дослідження: рекреаційне землекористування урбанізованих територій на прикладі Голосіївського р-ну м. Києва

Предметом є дослідження та аналіз теоретико-методологічних засад рекреаційного землекористування урбанізованих територій на прикладі

Голосіївського р-ну м. Києва

Мета роботи: дослідити та обґрунтувати теоретико-методологічні засади ефективного та сталого рекреаційного використання земельних ресурсів урбанізованих територіях.

Висновок. Отримання результатів магістерського дослідження дозволить покращити управління та планування рекреаційного землекористування у містах, сприяти підвищенню якості життя міського населення та збереженню природних ресурсів урбанізованих територій.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

ВРУ¹ - Верховна Рада України ;

МД - містобудівна документація;

ОТГ - об'єднана територіальна громада;

СОО - стратегічна екологічна оцінка;

УОМА - уповноважений орган містобудування та архітектури ;

Держгеокадастр - Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру України;

ДЗК - Державний земельний кадастр;

ДПРЗВУ - Державна політика регулювання земельних відносин в Україні;

ДПРЗВ - Державна політика регулювання земельних відносин ;

ДРЗВ - Державне регулювання земельних відносин;

ЄС - Європейська співдружність;

ЗКУ - /Земельний кодекс України ;

ЗУ - Закон України/;

КМУ - Кабінет Міністрів України;

НПС - Навколишнє природне середовище;

ВПО - внутрішньо переміщені особи.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ I. АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО РЕКРЕАЦІЙНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД.....	10
1.1. Понятійний апарат та основні визначення щодо засад рекреаційного землекористування урбанізованих територій.....	10
1.2. Аналіз рекреаційного землекористування в Україні та оцінка його потенціалу.....	16
1.3. Огляд досвіду різних країн у сфері управління рекреаційними зонами урбанізованих територій.....	21
РОЗДІЛ II. МЕТОДОЛОГІЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОТРЕБ НАСЕЛЕННЯ У РЕКРЕАЦІЇ В МІСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ.....	29
2.1. Правове регулювання рекреаційного землекористування в Україні	29
2.2. Екологічні наслідки урбанізації в системі заходів безпеки урбанізованим територіям.....	32
2.3. Оцінка потреб населення у рекреації в міських територіях.....	43
РОЗДІЛ III. МІСЬКА РЕКРЕАЦІЯ І ЗЕМЛЕУСТРІЙ: СПІЛЬНИЙ ШЛЯХ ДО СТВОРЕННЯ КОМФОРТНОГО СЕРЕДОВИЩА.....	49
3.1. Характеристика об'єкта дослідження.....	49
3.2. Землеустрій як інструмент покращення рекреаційного землекористування міського середовища.....	51
3.3. Стратегії розвитку рекреаційного землекористування міських територій.....	60
ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	65
ДОДАТКИ.....	69

ВСТУП

Актуальність роботи. Останні десятиліття світова населення швидко росте, і все більше людей переїжджає до великих міст. Так, у 1990 р. у містах світу мешкало близько 45 % населення світу. У середньому міське населення щорічно збільшувалося приблизно на 50 млн осіб, а вже наприкінці 1980-х рр. у світі було 2,5 тис. великих міст, а частка їх у світовому населенні перевищувала 1/3.[1] Вказане призводить до збільшення тиску на міські зелені зони та рекреаційні площадки. Розробка ж теоретико-методологічних засад дозволить краще управляти та зберігати такі території для задоволення потреб населення в рекреації.

Доступ до зелених зон та можливості проведення вільного часу на свіжому повітрі позитивно впливають на фізичне та психічне здоров'я, тому рекреаційні зони у містах мають важливе значення для здоров'я та благополуччя громадян. Дослідження підходів для організації рекреаційних зон у містах допоможе поліпшити якість життя городян.

Також збільшення забудови та інфраструктури в містах може впливати на природні екосистеми. Дослідження теоретико-методологічних засад рекреаційного землекористування допоможе зберегти природні ресурси, збалансувати рекреаційну діяльність та охорону довкілля.

Утигання рекреаційного землекористування часто стають предметом громадської обговорення та конфліктів між різними групами громадян, розвиток методологічних підходів може сприяти більш якісному врегулюванню конфліктів і врахуванню інтересів всіх сторін. А також врахування інновації та сучасних технології щодо підходів до дизайну рекреаційних зон, включаючи використання сучасних інформаційних систем, «розумних» технологій та сталого будівництва вимагає впровадження інновацій у планування та управління рекреаційними зонами.

Отже, тема «Теоретико-методологічні засади рекреаційного землекористування урбанізованих територій» залишається актуальною і важливою для подальшого розвитку міських середовищ і покращення якості життя населення.

Об'єкт дослідження: рекреаційне землекористування урбанізованих територій на прикладі Голубівського р-ну м. Києва

Предметом є дослідження та аналіз теоретико-методологічних засад рекреаційного землекористування урбанізованих територій на прикладі Голосіївського р-ну м. Києва

Мета роботи: дослідити та обґрунтувати теоретико-методологічні засади ефективного та сталого рекреаційного використання земельних ресурсів урбанізованих територіях.

Для досягнення вказаної мети були поставлені наступні завдання:

- здійснити аналіз сучасного стану урбанізованих території та їх рекреаційних можливостей;
- ознайомитися з теоретичними основами рекреаційного землекористування та сформуванню поняття та категорії, необхідні для подальшого дослідження;
- визначити принципи та критерії вибору земельних ділянок для рекреаційного використання у міських умовах;
- дослідити методології оцінки рекреаційного потенціалу та ідентифікація факторів, які впливають на успішну реалізацію рекреаційних проектів у містах;
- на практичному прикладі розглянути реалізацію рекреаційних проектів на урбанізованих територіях на основі землепорядних інструментів;
- запропонувати пропозиції щодо управління та планування рекреаційного землекористування, включаючи розробку рекомендації для місцевих органів влади та громадських організацій.

Методи дослідження. Для дослідження застосовувалася комбінація таких методів як: аналіз законодавства і регуляторних актів, метод спостереження: (спостереження за користувачами рекреаційних зон у місті, за активностями, обсягом використання територій та зв'язком між рекреацією та життям в місті); географічні інформаційні системи (GIS) для аналізу географічних даних та визначення оптимального розміщення рекреаційних об'єктів в місті; метод експертної оцінки, статистичного аналізу (збір статистичних даних про використання рекреаційних зон урбанізованих територій); соціологічного дослідження; порівняльного та екологічного аналізу, моделювання та симуляція, тощо.

Проблемні питання урбанізації піднімали у своїх наукових працях зарубіжні та

вітчизнякі автори, серед яких: Аверкіна М.Ф., Буряченко А.Є., Кузьменко Д.М., Гукалова І.В., Омельченко Н.В., Засадко В.В., Ковальов С.О., Ковальська Н.Я., Таколі К., МакГранахан Г., Саттертуейт Д., Смагін Ю.А., Машбіца Я.Г., Заставецький Т.Б. та інші

Питанням удосконалення управління землекористуванням в країні, його екологізації, оцінки земель, землеустрою, сталого розвитку природоресурсних систем присвячено значну кількість наукових праць вчених-економістів, екологів, економістів-географів. Серед вітчизняних учених слід відзначити праці Д.І. Бабміндри, І.К.

Бистрякова, В.А. Голяна, В.В. Горлачука, О.І. Гуророва, А.С. Даниленка, Б.М. Данилишина, Д.С. Добряка, С.І. Дорогушова, Й.М. Дороша, О.С. Дорош, Ш.І. Ібагулліна, А.Г. Мартина, Л.Я. Новаковського, І.Ю. Новаковської, А.Я. Сохничя, М.Г. Ступеня, А.М. Третяка, М.М. Федорова, Хвесика, А.Д. Юрченка, Ю.Ф. Дехтяренка, О.І. Драпиковського, І.Б. Іванової, Ю.М. Манцевича, М.Г. Лихогруда, Ю.М. Палехи, Л.М.

Перовича та інші.

Н

а

у

к

о

в

а

н

о

в

и

з

н

а

полягає в розвитку нових підходів до рекреаційного землекористування в урбанізованих територіях, що враховують екологічні, економічні, соціальні та культурні аспекти. Таке

РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО РЕКРЕАЦІЙНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Понятійний апарат та основні визначення щодо засад рекреаційного землекористування урбанізованих територій

Для країни, що досягла високого економічного рівня, характерним є значна урбанізація, яка має прямий вплив на світову економіку. Урбанізовані області стають центрами економічного розвитку і створюють сприятливі умови для розміщення складних виробництв та розвитку різних сфер діяльності, сприяючи тим самим формуванню значної частки ВВП. Україна також має високий рівень урбанізації, проте її економічні показники відстають від розвинених країн світу через неефективне використання ресурсів, інвестицій та інноваційного потенціалу, а також через наявність нерівностей у розвитку великих, середніх і малих міст. [2]

Рис. 1.1. Гуанчжоу, місто з населенням 12
млн осіб

Урбанізація (від лат. urbanus - міський) - зростання значення міст у розвитку суспільства, яке супроводжується ростом і розвитком міських поселень, зростанням питомої ваги міського населення, поширенням міського способу життя в певному регіоні, країні, світі. (Рис. 1.1.)

За визначенням Гончіва О.Г. «урбанізація - це поступова зміна місця проживання людського населення із сільської місцевості до міських районів у поєднанні із загальним зростанням і розвитком міських поселень, зростанням питомої ваги міського населення, поширенням міського способу життя в певному регіоні, країні, світі [3, с. 248]. Галямар В.О. в статті [4] вказує, що «масштабі урбанізаційні процеси впливають на економічне зростання національної економіки за рахунок збільшення обсягу капіталовкладень в економіку, розвитку інфраструктури, підвищення рівня попиту і пропозиції розвитку сільських регіонів та інноваційному розвитку міст».

Питання урбанізації були об'єктом дослідження вітчизняних науковців у різних галузях знань, що свідчить про їх міждисциплінарний характер. (Таблиця 1.1)

Таблиця 1.1. Дисертації вітчизняних вчених, у яких підіймаються питання урбанізації [2]

Галузь знань	Автор	Рік	Тема
<i>Дисертації</i>			
географічні науки	Чусв О. С.	2018	Просторовий ГІС-аналіз інфраструктурної складової урбогеосистеми (на прикладі міста Харків)
	Омельченко Н. В.	2018	Урбанізація в контексті якості життя населення (на прикладі Херсонської області)
	Растворова М.О.	2019	Суспільно-географічне дослідження управління розвитком міста (на прикладі міста Запоріжжя)
архітектура	Павлів А.П.	2019	Теорія імпульсів в урбаністичному розвитку Великого міста
економічні науки	Биченко Л.А.	2015	Регулювання соціально-економічного розвитку регіону з урахуванням впливу агломераційних процесів
	Коретанов О.С.	2018	Методологічні засади статистичного забезпечення управління розвитком «розумних» сталих міст в Україні
	Лисяк Н.М.	2021	Теоретико-методологічні засади інтегрованого розвитку урбанізованих систем
історичні науки	Качан Ю.В.	2018	Еволюція селянської сім'ї південноукраїнського регіону в контексті модернізаційних процесів кінця хіх – першої чверті хх ст.
науки з державного управління	Мариненко В.О.	2010	Екологічна політика органів місцевої влади великих міст України
	Іщенко Г.Г.	2010	Механізми державного регулювання природно-техногенної безпеки великих міст
	Гарькавий І.Б.	2010	Діяльність органів місцевого самоврядування у сфері розвитку виробничої та соціальної інфраструктури в містах
	Чебогарьова О.К.	2011	Механізми державного управління земельними ресурсами великого промислового міста
	Дерун Т.М.	2011	Формування і реалізація державної політики розвитку малих міст України
	Махиня Р.А.	2015	Механізми формування та реалізації публічного управління в містах-мегаполісах

Розглянувши вищевказані (Табл. 1.1.) та інші роботи в сфері урбанізації є можливість визначити основні поняття урбанізації та пов'язані терміни, що дасть змогу дослідження різних підходів щодо визначення теоретико-методологічних засад рекреаційного землекористування урбанізованих територій та досягти мету магістерського дослідження.

Слід зауважити, що понятійний апарат і основні визначення щодо засад рекреаційного землекористування урбанізованих територій важливі для регулювання та планування використання земельних ресурсів у міському середовищі. (Рис. 1.2.)

На законодавчому рівні, як окрема категорія земель, землі рекреаційного призначення були визначені у Земельному кодексі України «до земель рекреаційного призначення належать наступні земельні ділянки (Рис. 1.3):

- земельні ділянки зелених зон і зелених насаджень міст та інших населених пунктів;
- земельні ділянки навчально-туристських та екологічних стежок, маркованих трас;
- земельні ділянки, зайняті територіями будинків відпочинку, пансіонатів, об'єктів фізичної культури і спорту, туристичних баз, кемпінгів, яхт-клубів;
- земельні ділянки стаціонарних і наметових туристично-оздоровчих таборів;
- земельні ділянки будинків рибалок і мисливців;

земельні ділянки дитячих туристичних станцій, дитячих та спортивних таборів, інших аналогічних об'єктів;

земельні ділянки, надані для дачного будівництва і спорудження інших об'єктів стаціонарної рекреації» [5, ст.51]

Рис. 1.3. Землі рекреаційного призначення*

*З відкритих джерел

Також ст. 51 [5] склад земель рекреаційного призначення (Рис. 1.4.)

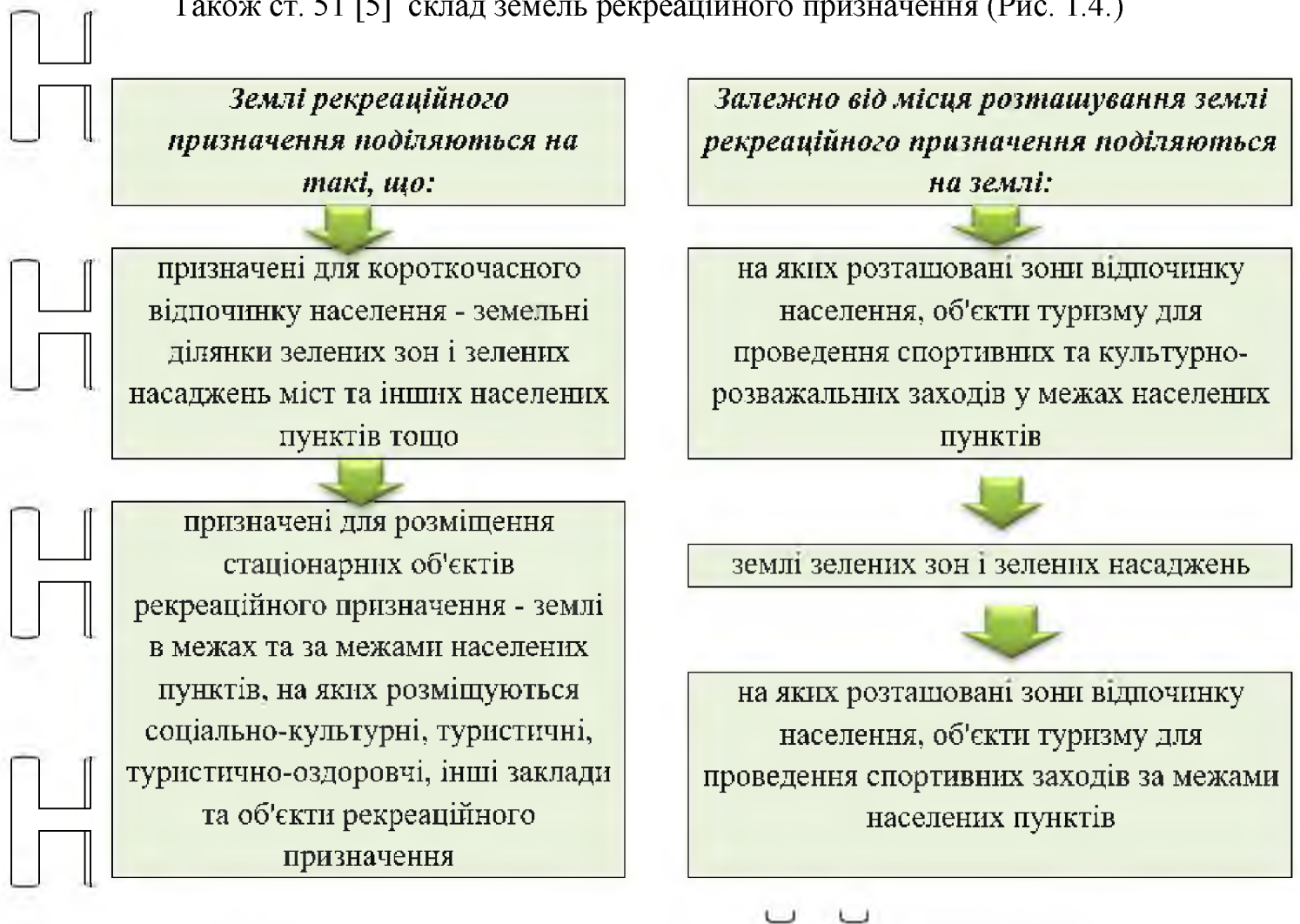

Рис. 1.4. Склад земель рекреаційного призначення*

*Сформовано автором за джерелом [5]

Відповідно Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України [13] «метою рекреаційної діяльності у межах територій та об'єктів ПЗФ є створення умов для відпочинку, оздоровлення та туризму в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних природних комплексів та об'єктів для відновлення розумових, духовних і фізичних сил людини».

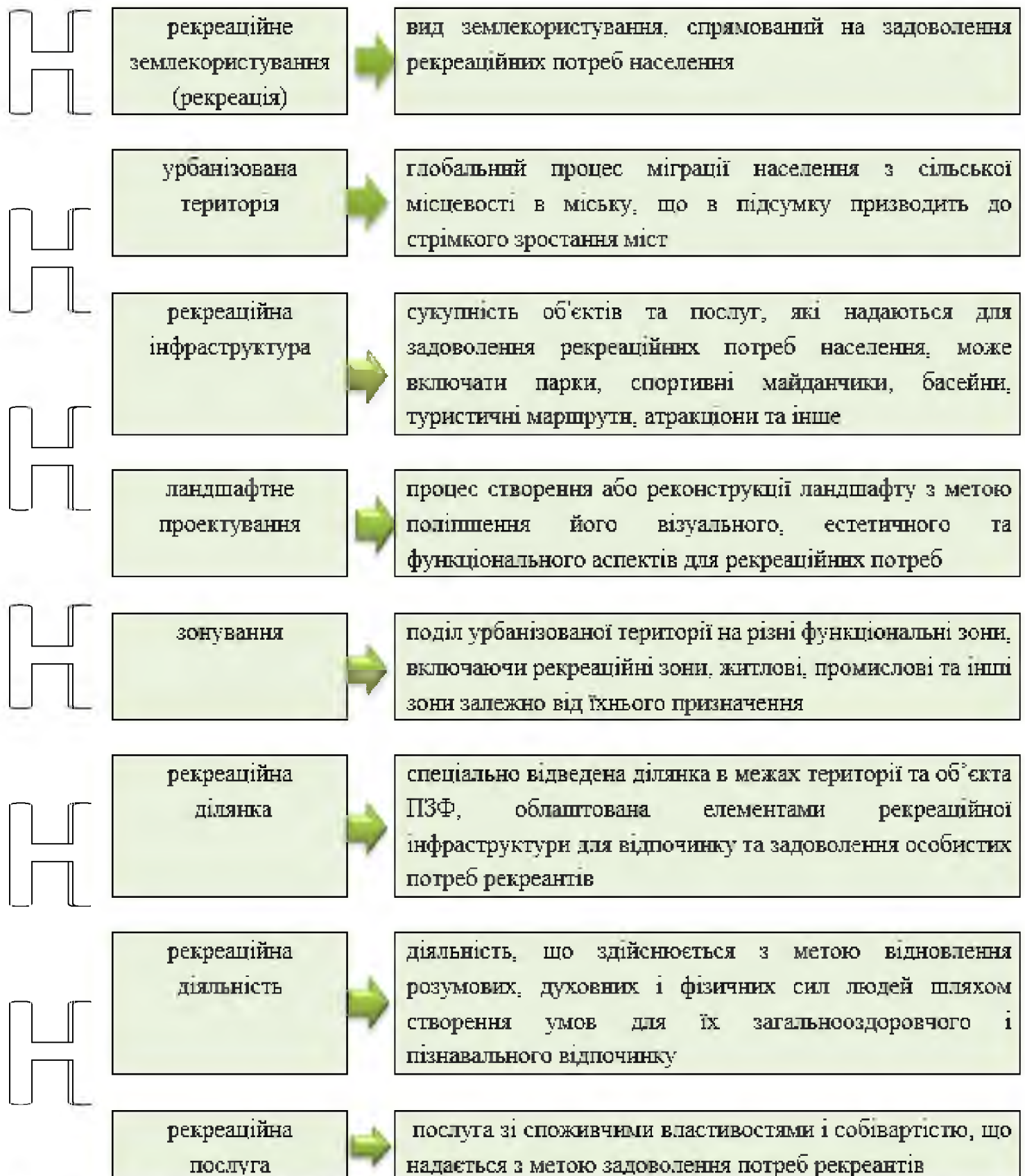

Рис. 1.2. Основні поняття рекреаційного землекористування урбанізованих територій*

*Сформовано автором за джерелами [5 -13]

Розділ 2 [13] визначає основні напрями рекреаційної діяльності у межах територій та об'єктів ПЗФ (Рис. 1.3.) та вказує, що «основними видами рекреаційної діяльності у межах територій та об'єктів ПЗФ є організація оздоровлення, відпочинку, любительського та спортивного рибальства, різних видів туризму: дитячого, молодіжного, сімейного, для осіб похилого віку, для осіб з інвалідністю, культурно-пізнавального, лікувально-оздоровчого, спортивного, релігійного, екологічного (зеленого), сільського, підводного, гірського, пригодницького, автомобільного, самодіяльного».

створення умов для здійснення рекреаційної діяльності з додержанням режиму території і об'єктів ПЗФ

встановлення допустимих антропогенних (рекреаційних) навантажень на території і об'єкти ПЗФ

організація та облаштування інформаційно-туристичних центрів, еколого-освітніх стежок, туристичних маршрутів, оглядових майданчиків, рекреаційних ділянок, кемпінгів, таборів для відпочинку;

поширення інформації рекламного та інформаційного змісту (оприлюднення у засобах масової інформації та на вебсайтах інформації про рекреаційні ресурси і послуги, а також про суб'єктів рекреаційної діяльності в межах ПЗФ та/або поруч з ними);

формування в рекреантів і місцевих жителів культури оздоровлення, відпочинку та туризму на природі, бережливого та гуманного ставлення до природної і культурної спадщини

вивчення, узагальнення та впровадження кращого національного і закордонного досвіду і практики з організації рекреаційної діяльності

Рис. 1.3 Основні напрями рекреаційної діяльності у межах територій та об'єктів ПЗФ*

* Сформовано автором за джерелом [13]

Забезпечення доступу до рекреаційних зон та збереження природного середовища в

містах є важливим завданням для створення комфортного та здорового середовища для мешканців міст. Понятійний апарат і визначення грають важливу роль у розвитку та реалізації політики щодо рекреаційного землекористування у міському середовищі.

Аналіз рекреаційного землекористування в Україні та оцінка його потенціалу

Аналіз рекреаційного землекористування в Україні та оцінка його потенціалу є важливим завданням для сталого розвитку та планування територій. Рекреаційне землекористування охоплює всі види діяльності, які пов'язані із відпочинком та розвагами на природних та антропогенних територіях. Для проведення такого аналізу можна використовувати певні кроки (Рис. 1.4)

Збір та аналіз існуючих даних

Визначення потенційних рекреаційних зон

Оцінка доступності та інфраструктури

Визначення потенціалу розвитку

Моніторинг та оцінка впровадження

Рис. 1.4. Орієнтовні кроки щодо аналізу рекреаційного землекористування

Збір та аналіз існуючих даних включає пошук та вивчення існуючих статистичних даних, звітів та досліджень, які стосуються рекреаційного землекористування в Україні: дані про кількість та розташування парків, дібів, річок, озер, розташування туристичних об'єктів, туристичний потік тощо.

Україна має всі необхідні рекреаційні умови і ресурси для розвитку рекреаційно-туристичного господарства. Території оздоровчо-рекреаційної мережі загальною площею майже 7,7 млн га (12,7 % території України) сконцентровані у Причорноморському, Карпатському, Подільському, Поліському та інших регіонах країни. З цього ресурсного потенціалу на сьогодні використовується всього 2,3-2,5 млн га. Найбільша концентрація оздоровчо-рекреаційних ресурсів у Карпатському і Подільському регіонах (відповідно 34 % і 21% загальної площі), проте саме тут рівень їх використання найменший (8 і 9 % порівняно з 14,4% середнім в Україні). Найменше цих ресурсів зосереджено у високоурбанізованих регіонах: Донецькому (4,6%) та

Придніпровському (3,5%), які, навпаки, мають досить високий рівень їх застосування (відповідно 46,8 і 39,4 %) [15]. Майже в усіх областях України наявні рекреаційні ресурси, серед яких домінують санаторно-курортні. Унікальні рекреаційні ресурси зосереджені в Карпатах, які вирізняються ідеальними умовами для організації як літнього, так і зимового відпочинку. Значні запаси мінеральних вод розміщені у Львівській (Трускавець, Моршин, Східниця, Великий Любін, Немірів), Полтавській (Миргород), Вінницькій (Хмельник) областях. [16]

За аналізом розподілу земельного фонду країни за категоріями (рис. 1.5), визначено, що найбільшу питому вагу займають землі сільськогосподарського призначення - 42228,2 тис.га (70,0%) та лісогосподарського призначення - 9028,3 тис.га (14,9%), а найменшу - землі рекреаційного - 27,5 тис.га, оздоровчого - 109,9 тис.га та історико-культурного призначення - 53,2 тис.га, що сумарно складають лише 0,3%. Категорія земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення складають 4,8%.

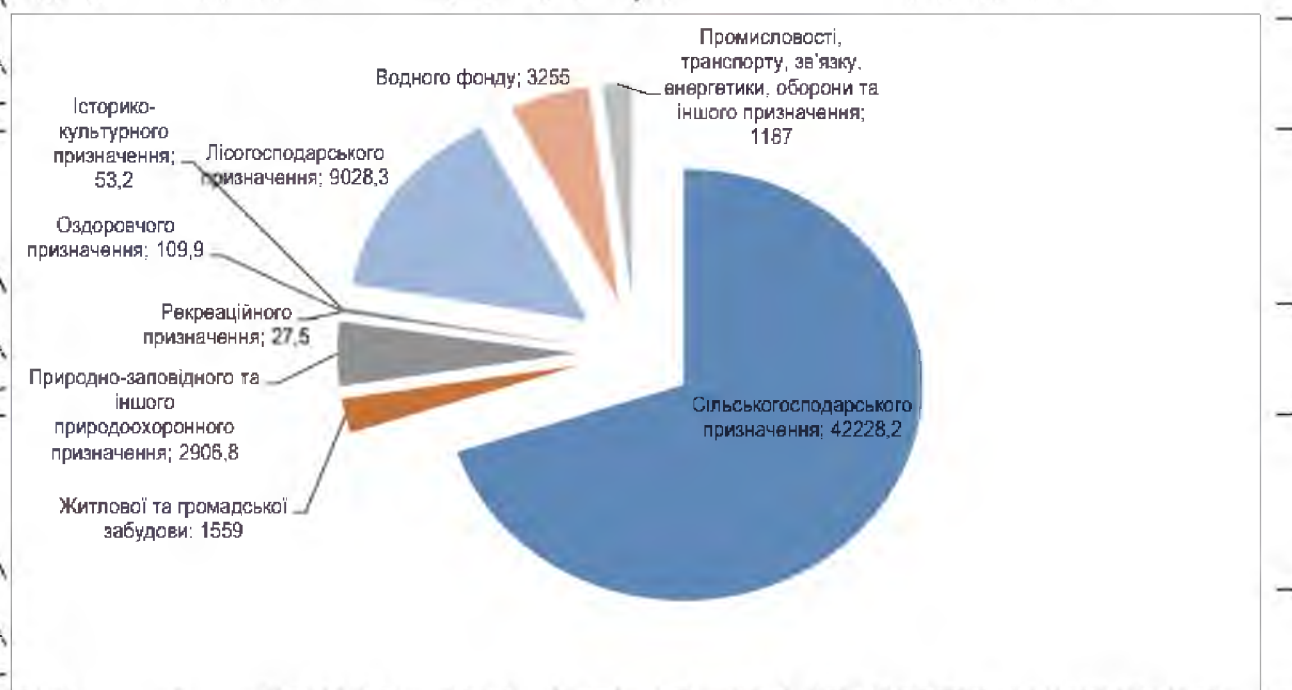

Рис. 1.5. Частка земель рекреаційного призначення в структурі земельного фонду України, тис.га (на 1.01.2016 р.) [17]

Практично усю територію держави, включаючи Чорнобильську зону, можна розглядати як потенційний міжнародний район для відпочинку та туризму. В сучасному контексті України важливими рекреаційними ресурсами є бальнеологічні можливості (мінеральні води, грязі, озокерит), сприятливий клімат, різноманітні ландшафти, пляжні зони та можливості для пізнавального відпочинку.

Загальна площа земель лісового фонду – 10,6 млн. га, більшість з яких можуть бути використані до потреб рекреації, при цьому передбачається збільшення показника лісистості до 20%. Сприятливі кліматичні умови і мінеральні води, експлуатаційні запаси яких становлять 64865,7 м³ на добу, є також потужною основою організації рекреаційної діяльності в країні. [17] На державному обліку перебуває понад 130 тис. пам'яток, з яких 57206 – пам'ятки археології, 51364 – пам'ятки історії, 5926 – пам'ятки монументального мистецтва, 16293 – пам'ятки архітектури та містобудування. [18]

Рис. 1.6. Рекреаційні ресурси України [19]

Україна володіє найбільшими у світі та практично нескінченними запасами лікувальних грязей, які утворюються з різних природних осадів у морських затоках, болотах та озерах. (Рис.1.6.)

Ці грязі включають в себе воду, мінеральні та органічні речовини. За сучасною класифікацією, лікувальні грязі України можна поділити на мулисті (у тому числі сульфідні, мінеральні, глини, глинистий мул та сапропелі), торф'яні (як прісні, так і мінералізовані), а також псевдовулканічні (у тому числі сопкові та гідротермальні). [17]

Кліматичні ресурси України, з точки зору їх використання для відпочинку, відзначаються високою якістю та різноманітністю. За світовими стандартами, умови

клімату, які сприяють рекреаційній діяльності протягом 9,5-10,5 місяців на рік, вважаються найкращими. Сприятливими є теплі літні та не надто суворі зими зі стійким сніговим покривом. Також до сприятливих кліматичних умов відносяться жаркі літа та короткі зими без постійного снігового покриву. Важливо відзначити, що Україна має значну різницю в кліматичних умовах, від холодних регіонів на полонинах Карпат з річною середньою температурою, що близька до приполярних регіонів (0°C), до теплих умов на південному узбережжі Криму з річною середньою температурою, подібною до середземноморського узбережжя Франції ($+12,50^{\circ}\text{C}$). [16]

Визначення потенційних рекреаційних зон передбачає виділення області або території, які мають потенціал для рекреаційних цілей. Це може бути зроблено на основі природних красот, доступності інфраструктури, історичних та культурних цінностей, розвиненості туристичних послуг та інших факторів.

Рис. 1.7. Потенційні рекреаційні зони (приклад)

Потенційні рекреаційні зони - це області або місцевості, які мають потенціал стати популярними місцями для відпочинку, розваг і фізичної активності для місцевого населення або туристів. Визначення таких зон зазвичай включає в себе дослідження та аналіз різних факторів, включаючи природні ресурси, доступність інфраструктуру, потреби споживачів та соціокультурні чинники. (Рис. 17.)

Географічне розташування України зумовлює необхідність формування сучасної ефективною курортно-рекреаційної економіки як важливої підсистеми національної економіки на базі оптимізації організаційно-економічного механізму функціонування санаторно-курортних комплексів і гармонізації інтересів всіх його учасників. Визначення потенційних рекреаційних зон може сприяти раціональному використанню природних ресурсів, покращенню якості життя населення та підтримці розвитку туризму і рекреаційної індустрії.

Оцінка доступності та інфраструктури відіграє важливу роль при оцінці потенційних рекреаційних зон, включаючи дороги, місця для відпочинку, готелі, ресторани та інші послуги. Це процес аналізу і оцінки того, наскільки легко людям або групам доступні різні місця, послуги, товари та інше. Він не може використовуватися в різних контекстах, включаючи оцінку доступності для людей з обмеженими можливостями, транспортної доступності, доступності інформації, доступності водних джерел і тощо. Визначення потенціалу розвитку для подальшого розвитку рекреаційних зон може включати в себе зонування та планування рекреаційних зон, реконструкцію існуючої інфраструктури, створення нових туристичних маршрутів та інше. (Рис. 1.8.)

Рис. 1.8. Приклад планування рекреаційних зон

При розвитку рекреаційних зон важливо враховувати принципи сталого розвитку, включаючи участь громадськості, місцевих органів влади, туристичних гідів та інших зацікавлених сторін у процесі аналізу та планування рекреаційних зон. Після впровадження планів і рекомендацій слід вести моніторинг та оцінку розвитку рекреаційних зон, щоб вчасно вносити корективи та забезпечувати їх сталу якість та безпеку.

Стяг доезду різних країн у сфері управління рекреаційними зонами урбанізованих територій

Управління рекреаційними зонами на урбанізованих територіях є важливим аспектом міського розвитку і якості життя мешканців. Різні країни мають різні підходи до управління такими зонами, і вони впроваджують різні стратегії та практики. (Рис. 1.9)

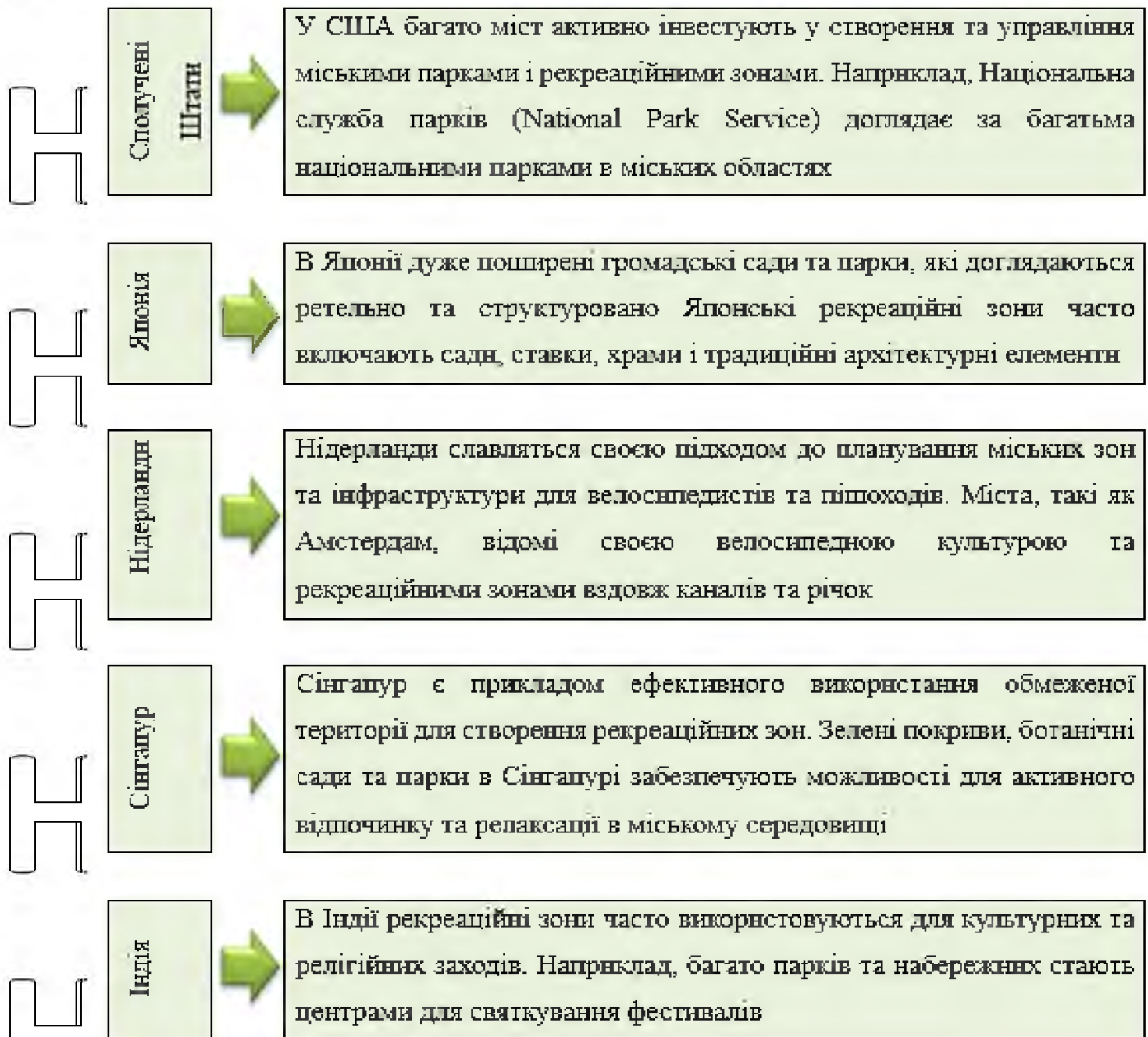

Рис. 1.9. Огляд досвіду декількох країн управління рекреаційними зонами на урбанізованих територіях

У світі все більше людей надають перевагу життю в міських районах перед сільськими. Вони вважають, що, проживаючи в місті, матимуть більше перспектив для

саморозвитку, для кар'єрного зросту та ін. [20] Науковці виділяють два у світі. [21, с.

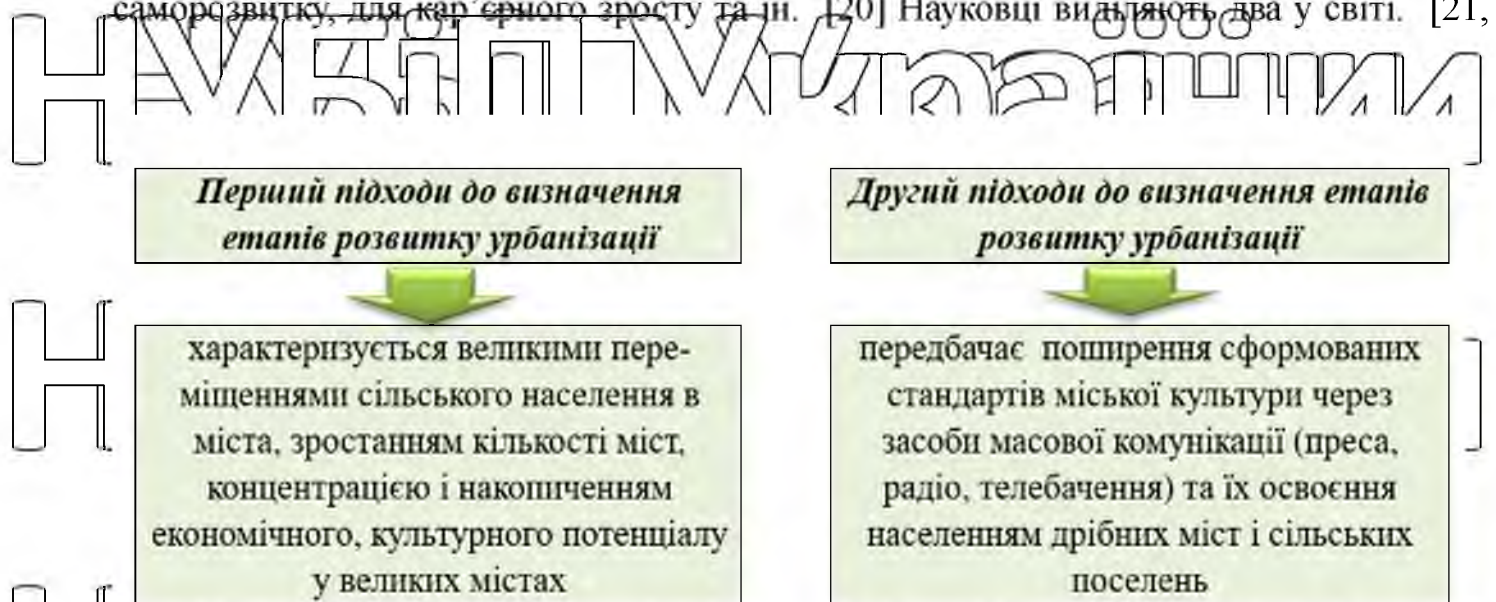

Рис. 1.10. Підходи до визначення етапів розвитку урбанізації у світі

У другому підході дослідники виділяють уже 3 етапи розвитку урбанізації у світі

1) початковий етап – XIX століття. Процес урбанізації розпочався в Європі та Північній Америці;

2) перша половина XX століття. Цей етап характеризується прискоренням зростання міського населення і поширенням урбанізації майже на всі регіони світу;

3) друга половина XX століття. Для цього етапу характерне ще більше прискорення темпів зростання міського населення, розвиток великих міст, перехід від точкового міста до агломерації, а також формування мегалополісів, що призводить до поширення міського способу життя на сільську місцевість.

Головними факторами, які дозволяють відрізнити міський населений пункт від сільського є значна чисельність населення і коефіцієнт населення, зайнятого не в сільському господарстві. (Рис. 1.11) Основними складовими урбанізації є розвиток

продуктивних сил, технічний і соціальний прогрес, розширення меж суспільного поділу праці, зростання продуктивності праці в сільському господарстві, збільшення територіальної і соціальної рухливості населення. [20]

Рис. 1.11 Основні чинники впливу на процеси урбанізації

Таким чином, (рис. 1.11.) на процеси урбанізації впливають певні чинники, серед них є такі [22, с. 29]:

історичний. Під час розселення населення першочергове значення мають історичні фактори. Ті райони, які були густозаселеними в часи, коли формувалася людина сучасного типу, або існували могутні цивілізації Давнього світу, залишаються й нині такими. Це Європа та Південна і Східна Азія. Також напрями потужних міграційних потоків із Європи після епохи Великих географічних відкриттів призвели до більшої густоти населення саме східного узбережжя Америки.

соціально-економічні. З давніх часів люди прагнуть жити в тих районах, які є більш організованими, які раніше почали розвиватися і життя в яких є більш цивілізованим. Саме тому процеси міграції населення є неминучими.

природні. Зараз цей чинник не є таким актуальним, як раніше адже в минулому поселення людей тягнулося жити там, де кращі природні умови, які допомогли б їм вижити, але сьогодні це є не зовсім так.

4) на сучасному етапі розвитку людства важливим чинником урбанізації є **інновації**, адже велика кількість людей переміщується до міста саме через те, що там високий розвиток інновацій та технологій, що сприяє підвищенню рівня якості життя

Темпи урбанізації багато в чому залежать від її рівня. У найвигіднішому міському населенні в країнах, що розвиваються, зростає в 4,5 рази швидше, ніж у розвинутих. За рівнем урбанізації всі країни світу можна поділити на чотири великі групи. (Рис. 1.12)

• рівень урбанізації сягає понад 80%

високоурбанізовані країни

• рівень урбанізації 50%- 80 %

високоурбанізовані країни

• рівень урбанізації 20%- 50 %

середньоурбанізовані країни

• рівень урбанізації складає менше 20%

низькоурбанізовані країни

Рис. 1.12. Подія країн світу за рівнем урбанізації

Найбільш урбанізованими є регіони, що відрізняються високим рівнем економічного росту. Частка міського населення в Північній Америці становить 86%, Європі – 77%, Латинській Америці – 75%, Східній Азії – 47%, Південній Азії – 35%. Міське населення світу зросло з 751 мільйона до 4,2 мільярда осіб із 1950 року до 2018 року. (Таблиця 1.2.) Прогнозується збільшення населення планети до 9,8 мільярдів чоловік до 2050 року. За оцінками, у містах будуть жити удвічі більше людей (6,7 мільярда), ніж у сільській місцевості (3,1 мільярда) [23].

Таблиця 1.2. Класифікація країн за рівнем урбанізації, станом на початок 2018 р

Дуже високий рівень, понад 80%		Високий рівень, від 50% до 80%		Середній рівень, від 20% до 50%		Низький рівень, менше 20%	
Кувейт	100	Палау	79,9	Тайланд	49,9	Непал	19,7
Монако	100	Коста Ріка	79,3	Філіпіни	46,9	Шрі-Ланка	18,5
Сінгапур	100	Греція	79,1	Єгипет	42,7	Самоа	18,2
Ватикан	100	Білорусь	78,6	Пакистан	36,7	Руанда	17,2
Бельгія	98,0	Німеччина	77,3	Індія	34,0	Малаві	16,9
Японія	91,6	Росія	74,4	Таджикистан	27,1	Нігер	16,4
Австралія	86,0	Україна	69,4	Афганістан	25,5	Ліхтенштейн	14,3
Великобританія	83,4	Польща	60,1	Уганда	23,8	Папуа Нова Гвінея	13,2
США	82,3	Словаччина	53,7	Чад	23,1	Бурунді	13,0
Канада	81,4	Намібія	50,0	Ефіопія	20,8	Карибські о-ви	9,1

Джерело: побудовано автором за даними [24]

Міське населення світу зросло з 751 мільйона до 4,2 мільярда осіб із 1950 року до 2018 року. Прогнозується збільшення населення планети до 9,8 мільярдів чоловік до 2050 року. За оцінками, у містах будуть жити удвічі більше людей (6,7 мільярда), ніж у сільській місцевості (3,1 мільярда). [20] (Рис. 1.13)

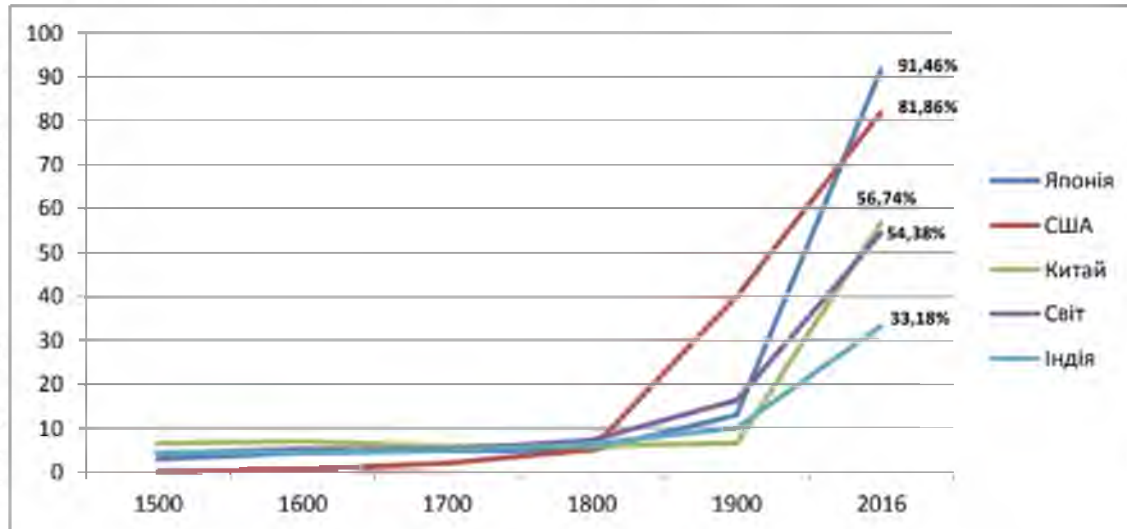

Рис. 1.13. Динаміка частки міського населення

в провідних країнах та світі з 1500 р. до 2016 р. [25]

За останні 50 років кількість жителів бідних районів збільшилася з 35 мільйонів до більш ніж 900 мільйонів. Протягом наступних 30 років воно може подвоїтися. Жителі таких районів складають більшість міського населення в Африці та Південній Азії [26].

Процеси урбанізації у світі зростають все більшими темпами, все більше людей прагне до саморозвитку, до кращих умов життя, до перспективної роботи. Збільшення кількості міських поселень проходить настільки інтенсивно, що за попередніми оцінками до 2050 року в них буде проживати 6,7 млрд. осіб. Сучасні демографічні тенденції сприяють тому, що вже зараз 180 000 осіб щоденно переїжджає до міста. За прогнозами спеціалістів ООН це призведе до того, що на початку 2050 року в містах проживатимуть 68% усього населення світу. Однак такий приплив людей до міста призводить і до негативних наслідків, особливо для навколишнього середовища. [20]

Для покращення екологічної ситуації у світі необхідно здійснювати озеленення міст, збільшувати площі рекреаційного землекористування урбанізованих територій. Саме за цієї причини рекреація в умовах глобального світового розвитку набуває все

більш вагомої ролі, є провідною формою економічного зростання багатьох країн та покращення життя мешканців територіальних громад.

Країни Західної Європи вирізняються у світі найвищим рівнем експлуатації рекреаційних ресурсів, найефективнішим їх використанням та наданням рекреаційних послуг. Європа є найбільш рекреаційно привабливою у світі. Близько 60% усіх рекреантів та туристів нашої планети долучається до її природного, культурного, історичного й етнічного розмаїття.

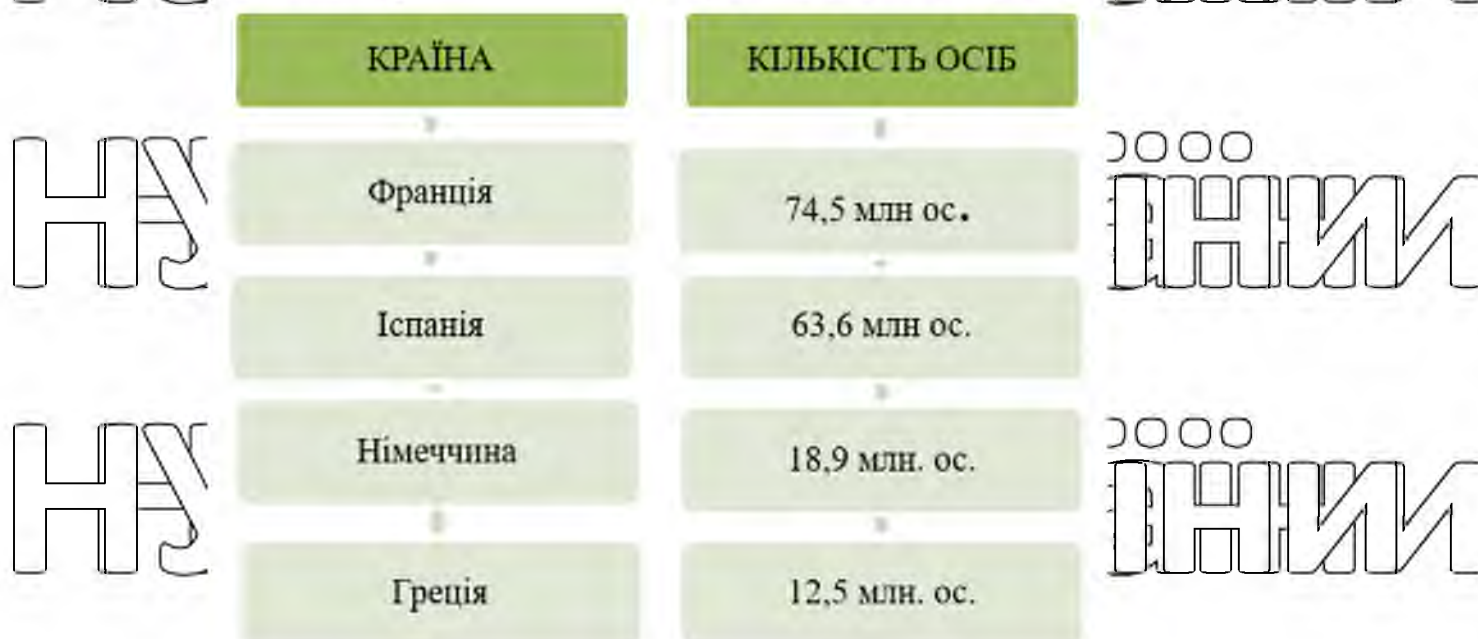

Рис. 1.14. Країни Західної Європи вирізняються за відвідуванням, млн ос. *

*Сформовано автором за джерелом [26]

Європа – це ніби весь світ у мініатюрі, країни (Рис.1.14) разом складають 78% прибутків у світі. Водночас ми спостерігаємо, що частка менш розвинутих країн та країн, що розвиваються швидко поступово зростає [13, с. 94]. У середньому один рекреант приносить країні близько 870 млн. дол., проте, кожна країна як агент світового рекреаційного ринку має свою специфіку. [27]

У світі значно зростає інтерес до пізнавального та культурного відпочинку, історичні міста приваблюють відвідувачів унікальними об'єктами та явищами, що сприяє розвитку місцевих економік. Більшість міст Європи, Канади, США з гордістю відносяться до свого унікального історико-культурного надбання, зберігають його, що дає можливість розвивати рекреаційно-туристичну діяльність та визначити її головним елементом стратегії місцевого економічного розвитку.

Аналіз міжнародного досвіду розвитку рекреації, організації управління рекреаційно-туристичним господарством та наданням широкого спектру рекреаційних послуг дозволяє зрозуміти його значення для економіки країни, а також оцінити можливості рекреації, як потужного джерела розвитку міст, регіонів, країни та підвищення добробуту населення.

Важливою тенденцією розвитку світового туризму є значна частка подорожей до рекреаційних центрів у межах того самого регіону. Найбільш потужні потоки виїзду до інших регіонів формуються у країнах Європи, Північної й Південної Америки, Східної Азії й Тихоокеанського регіону. Розвиток рекреації й туризму характеризується постійним географічним розширенням і урізноманітненням напрямків подорожей.

Переважає більшість країн Європейського Союзу має сприятливі природно-географічні, кліматичні особливості, саму високу насиченість різноманітними історичними та архітектурними пам'ятками різних епох, та відповідно, найбільш високу рекреаційну атрактивність (привабливість, цікавість), що підкріплюється високорозвинутою індустрією гостинності та рекреаційної інфраструктури. (Рис. 1.15)

Рис. 1.15. Чинники політики ЄС щодо культурно-пізнавального туризму

Досить часто в розвинутих у рекреаційному відношенні державах з багатими ресурсами виділяють рекреаційні зони або райони. Під ними розуміють ті частини території країни,

на яких туризм займає значне місце в спеціалізації виробничого комплексу, а рівень туристського освоєння території досить високий. [28]

Управління рекреаційними зонами урбанізованих територій вимагає збалансованого підходу до планування, збереження природи, створення доступних інфраструктурних рішень та врахування потреб громади. Країни використовують різні методи та стратегії для досягнення цих цілей, і це може слугувати джерелом навчання та прикладом для інших країн, що працюють над розвитком своїх власних рекреаційних зон в міських областях.

Таким чином, управління рекреаційним землекористуванням є важливою галуззю для забезпечення доступу до природних ресурсів та позитивного впливу на якість життя громад. Світовий досвід управління рекреаційним землекористуванням може бути корисним для розвитку ефективних підходів у цій сфері.

Багато країн ставлять природний ландшафт та довкілля в центр управління рекреаційними об'єктами. Це означає, що дії людей повинні бути обмежені, щоб запобігти забрудненню, виснаженню ресурсів та знищенню екосистем. Успішне управління рекреаційними зонами передбачає створення інфраструктури, яка задовольняє потреби відвідувачів, такі як стежки, паркомісця, місця для пікніків, туалети, але при цьому не негативно впливає на навколишнє середовище.

Рекреаційні зони можуть стати джерелом доходу для регіонів через туризм, місцевий бізнес та інші джерела. Добре сплановане управління може максимізувати цей економічний вплив. Багато країн розвивають програми екологічної освіти та інформаційні кампанії для відвідувачів рекреаційних зон з метою підвищення усвідомленості стосовно природного середовища та відповідальної поведінки.

Важливо вести моніторинг використання рекреаційних зон і, при необхідності, вживати заходи для запобігання перевантаженню та збереження природних ресурсів. Країни повинні мати законодавство та норми, які регулюють рекреаційні зони. Це включає правила та обмеження, що стосуються використання та збереження таких зон.

РОЗДІЛІІ. МЕТОДОЛОГІЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОТРЕБ НАСЕЛЕННЯ У РЕКРЕАЦІЇ В МІСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ

2.1. Правове регулювання рекреаційного землекористування в Україні

Правове регулювання рекреаційного землекористування в Україні базується на ряді законів та нормативно-правових актів, що визначають порядок використання земельних ділянок для відпочинку та рекреації. Основною нормативно-правового забезпечення рекреаційної діяльності в Україні є Конституція України, в якій питанням управління земельними ресурсами, в тому числі рекреаційним територіям присвячено статті 13, 14,

Земельний кодекс України відзначає землі рекреаційного призначення, які використовуються для організації відпочинку населення, туризму та проведення спортивних заходів [5].

Правовий режим земель рекреаційного призначення – це встановлений законодавством порядок використання та охорони земель, що визначає права, обов'язки, обтяження прав і обмеження видів господарської діяльності титульних власників земельних ділянок і третіх осіб з метою організації відпочинку населення, туризму та проведення спортивних заходів.

Відповідно до статті 52 Земельного кодексу України землі рекреаційного призначення можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності [5].

Землі загального користування дачного кооперативу безоплатно передаються йому у власність за клопотанням вищого органу управління кооперативу до відповідного органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування на підставі документації із землеустрою, за якою здійснювалося формування земельних ділянок або технічної документації із землеустрою щодо встановлення (визначення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості).

До земель загального користування дачного кооперативу належать земельні ділянки, зайняті захисними смугами, дорогами, проїздами, будівлями і спорудами загального користування.

Які заборони існують щодо використання земель рекреаційного призначення?

Відповідно до ч. 3 ст. 52 Земельного кодексу України на землях рекреаційного призначення забороняється діяльність, що перешкоджає або може перешкоджати використанню їх за призначенням, а також негативно впливає або може вплинути на природний стан цих земель.

Закон України «Про екологічну мережу України» передбачає можливість як включення існуючих земель рекреаційного призначення до екологічної мережі України згідно зі схемами формування екомережі, так і виявлення територій, що мають особливу рекреаційну цінність і планування переведення їх у категорію земель рекреаційного призначення згідно з відповідними схемами формування екомережі.

На території рекреаційних зон забороняються:
господарська та інша діяльність, що негативно впливає на навколишнє природне середовище або може перешкодити використанню їх за цільовим призначенням;
зміни природного ландшафту та проведення інших дій, що суперечать використанню цих зон за прямим призначенням.

Режим використання цих територій визначається Верховною Радою Автономної Республіки (Крим), місцевими радами відповідно до законодавства України. Відповідно до Закону України «Про мораторій на зміну цільового призначення окремих земельних ділянок рекреаційного призначення в містах та інших населених пунктах» окремих земельних ділянок рекреаційного призначення незалежно від форми власності в містах та інших населених пунктах.

Мораторій стосується зміни цільового призначення земельних ділянок зелених зон і зелених насаджень, а також земельних ділянок об'єктів фізичної культури і спорту. Зокрема заборонено ліквідацію та руйнування об'єктів стаціонарної рекреації, визначених Земельним кодексом України, розташованих на земельних ділянках рекреаційного призначення, крім випадків, пов'язаних з ліквідацією наслідків надзвичайних ситуацій.

У разі руйнування об'єктів стаціонарної рекреації незалежно від форми власності, пов'язаного з виникненням надзвичайної ситуації, зміна цільового призначення земельних ділянок, на яких були розташовані ці об'єкти, забороняється. Зазначений Закон встановлює обов'язок органів місцевого самоврядування при

прийнятті рішень про розроблення містобудівної документації та її затвердженні передбачати збереження та розширення не менш як на п'ять відсотків площ земельних ділянок рекреаційного призначення.

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» дає поняття рекреаційна зона, якими є ділянки суші і водного простору, призначені для організованого масового відпочинку населення і туризму [8].

Закон України «Про природно-заповідний фонд України» дає декілька понять рекреації, розбиваючи їх по певних категоріям. Зона регульованої рекреації - в її межах проводяться короткостроковий відпочинок та оздоровлення населення, огляд особливо мальовничих і пам'ятних місць. Зона стаціонарної рекреації призначена для розміщення готелів, мотелів, кемпінгів, інших об'єктів обслуговування відвідувачів парку [30].

Лісовий кодекс України виділяє поняття рекреація при поділі лісів за екологічним і соціально-економічним значенням. Це рекреаційно-оздоровчі ліси, які виконують переважно рекреаційні, санітарні, гігієнічні та оздоровчі функції [7].

Водний кодекс України встановлює порядок користування водами в рекреаційних цілях та порядок використання в аналогічних 13-14 цілях земельних ділянок прибережних захисних смуг, смуг освоєння і берегових смуг водних шляхів. Згідно із статтею 64 Водного кодексу України місця користування водами в оздоровчих, рекреаційних та спортивних цілях встановлюються відповідними радами. Користування водами в цих цілях здійснюється в порядку загального і спеціального користування. При цьому загальне водокористування може бути заборонено чи обмежено з метою охорони життя і здоров'я людей [6].

Наказ [13] вказує, що «Рекреаційна діяльність організовується установами ПЗФ або іншими землекористувачами у межах територій та об'єктів ПЗФ, які розташовані на землях, наданих їм у постійне користування або у власність із залученням, у разі необхідності, суб'єктів рекреаційної діяльності на договірних умовах і здійснюється шляхом формування та надання рекреаційних послуг». А також «планування рекреаційної діяльності в установах ПЗФ проводиться в рамках розроблення щорічних планів природоохоронних заходів» [13].

2.2. Екологічні наслідки урбанізації в системі загроз безпеці урбанізованим територіям

Україна є країною з високим рівнем урбанізації, оскільки станом на 2015 рік майже 69% населення проживає в містах. Проте, розподіл та кількість міст у різних регіонах України виявляються нерівними, і це пояснюється, в першу чергу, різними темпами урбанізації. Регіони з активним індустріальним та транспортним розвитком мають більше міст, ніж аграрні регіони. У сучасному періоді розвитку, розширення промисловості є ключовим фактором у процесі урбанізації.

Близькість між міськими поселеннями сприяє розповсюдженню несільськогосподарських видів діяльності в сільській місцевості, і значна частина місцевого населення бере участь у маятникових трудових поїздках, використовуючи соціальні послуги, що надаються в містах. В таких регіонах існує вищий рівень житлового комфорту в сільських районах, і забудова сільських територій має деякі ознаки міського середовища. Іншими словами, міський спосіб життя розповсюджується і на сільське населення, що призводить до процесу рурбанізації.

Україна відзначає різний рівень урбанізації у своїх регіонах. Найвищий рівень урбанізації відзначається в столиці, місті Київ, яке функціонує як окрема адміністративна одиниця, а також в областях Донецька, Луганська, Харкова, Дніпропетровська і Запорізька. Високий рівень міського та сільського населення (близько 50%) також характерний для Вінницької області. З іншого боку, Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Тернопільська та Рівненська області, розташовані в західній частині України, відзначаються найнижчим рівнем урбанізації. (Рис. 2.1.)

Урбанізація, тобто зростання кількості і розмірів міст і міських областей, має значний вплив на навколишнє середовище та безпеку населення. Тому екологічні наслідки урбанізації включають різноманітні проблеми, які створюють загрози безпеці населення та середовищу (Рис. 2.2.)

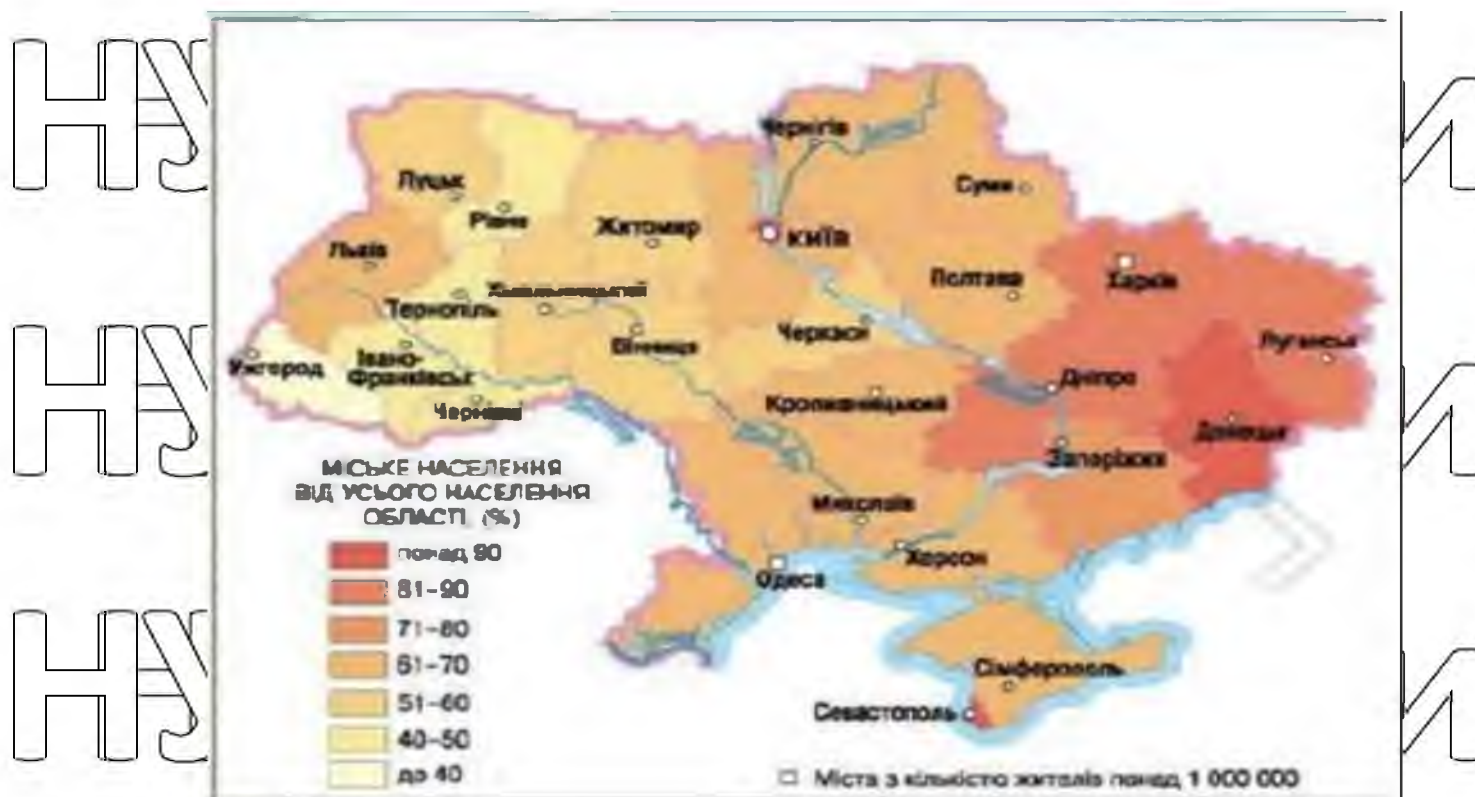

Рис. 2.1. Урбанізація населення України*

з забруднення повітря зростає кількість транспорту, промисловість і домогосподарства в містах призводить до викидів забруднюючих речовин в атмосферу, що може призвести до забруднення повітря та здоров'я людей.

забруднення повітря

забруднення води

втрата природних екосистем

земельне забруднення

загроза природних катастроф

зміни клімату

Рис. 2.2. Наслідки урбанізації

забруднення води. Урбанізація сприяє викидам стічних вод і забрудненню водних ресурсів, що може призвести до забруднення питної води та загрози здоров'ю населення.

втрата природних екосистем. Розширення міських територій веде до знищення природних екосистем, таких як ліси, водойми, болота та інші природні місця. Це може призвести до втрати біорізноманітності та погіршення умов для життя диких тварин.

земельне забруднення. Розширення міст призводить до заборгованості землі та забруднення її різними токсичними речовинами, що може негативно впливати на земельні ресурси та сільське господарство.

загроза природних катастроф. Розташування великих міст у природних небезпеках, таких як зсуви, повені, землетруси тощо, створює ризик для безпеки мешканців, особливо якщо інфраструктура не готова до відповіді на такі події.

зміни клімату. Великі міста виробляють велику кількість парникових газів, що сприяє глобальному потеплінню та може мати далекосяжні екологічні наслідки.

За дослідженнями [31] «нагальною екологічною проблемою людства є забруднення атмосферного повітря, особливо, зважаючи на той факт, що повітря є одним із найважливіших продуктів споживання людиною. За джерелом забруднення атмосфери слід розрізняти антропогенні та природні джерела забруднення.»

Характеристика основних забруднювачів повітря, їх допустимі норми, джерела утворення, екологічні ризики та наслідки для безпеки урбанізованих територій та безпеки життєдіяльності людини подано у таблиці 2.1.

Даний перелік не є вичерпним, однак експерти констатують [32], що «найбільш поширеними забруднювальними речовинами у повітрі є дрібнодисперсні тверді частки (PM), озон (O₃), діоксид азоту (NO₂), діоксид сірки (SO₂), оксид вуглецю (CO) та вуглекислий газ (CO₂). Серед них найбільшу загрозу здоров'ю населення спричиняють PM, O₃, NO₂ та SO₂». Важливу увагу звертають на визнання сукупного впливу суміші багатьох забруднювальних речовин на здоров'я людини та безпеку її життєдіяльності, коли дані забруднюючі речовини вступають в реакцію та виникає синергетичний токсичний ефект, коли забруднюючі речовини посилюють негативний вплив одна одної, а також ефект сумачі, коли дві або більше забруднювачів повітря чинять негативний вплив на організм та викликають однакові захворювання.

Таблиця 2.1. Узагальнення наслідків забруднення атмосферного повітря як загрози безпеки урбанізованих територій [31]

Забруднювачі повітря	Характеристика	Джерела утворення
Дрібнодисперсні тверді частки (particulate matter, PM)	Дуже дрібні фрагменти твердих матеріалів або крапельки рідини у повітрі, які розділені на групи в залежності від фракцій	- електростанції на вичопному паливі; - виробничі процеси; - системи опалення житлових будинків на вичопному паливі; - транспортні засоби
Діоксид сірки (SO ₂)	Безбарвний газ з різким задушливим запахом діоксид сірки утворюється при згорянні вугілля або нафти, що містить сірку в якості домішки	- виробництво електроенергії; - спалювання вичопного палива; - промислові процеси; - викиди автомобілів
Оксиди азоту (NO і NO ₂)	За звичайних умов є безбарвним газом із солодкуватим запахом. Він може підтримувати горіння; проявляє слабкі окисні та відновні властивості.	- транспортні засоби (вихлопні гази); - виробництво електроенергії; промислові процеси; - підприємства по виробництву азоту; - сільське господарство (випаровування азотних добрив з полів); - випробовування ядерної зброї та запуск ракет
Озон (O ₃)	Безбарвний газ, що знаходиться у верхніх шарах атмосфери; ключовий компонент фотохімічного смогу	утворюється внаслідок складної реакції між діоксидом азоту і вуглеводнями при сонячному світлі
Чадний газ (оксид вуглецю, CO)	Безбарвний газ, що утворюється в результаті неповного згорання та є найпоширенішим забруднювачем атмосфери.	- автомобільний транспорт, - спалювання вугілля і нафти; - пожежі; - промислове виробництво.
Вуглекислий газ (діоксид вуглецю, CO ₂)	Безбарвний газ, який не має запаху при малих концентраціях	- транспорт; - виробництво електроенергії; - промислове виробництво (виробництво цементу та утилізація газів шляхом їх спалювання в газових факелах) .

Місто Київ, як урбанізоване місто України, у рейтингу Numbeo 10-те місто Європи за забрудненням. В останньому рейтингу глобального альянсу з питань здоров'я та забруднення (GAP) Україна посіла четверте місце в Європі за кількістю смертей через погану екологію. Це означає, що причиною 128 смертей на кожні 100 тисяч стають забруднення навколишнього середовища. Так, згідно з даними GAP, 57 з гаком тисяч смертей у 2019 році були викликані проблемами з екологією, з них близько 50 тисяч — через забруднення повітря, 4 тисячі і 3 відповідно — через високий вміст у навколишньому середовищі свинцю і за професійними причинами. [32]

Такі високі показники обумовлені тим, що з часів початку незалежності України і аж до минулого року в Україні в принципі не існувало стратегії екологічного розвитку. На початку 2019 року Верховна Рада затвердила Закон «Про основні засади (стратегію) екологічної політики України на період до 2030 року», який передбачає 5 основних напрямків роботи. [33,34]

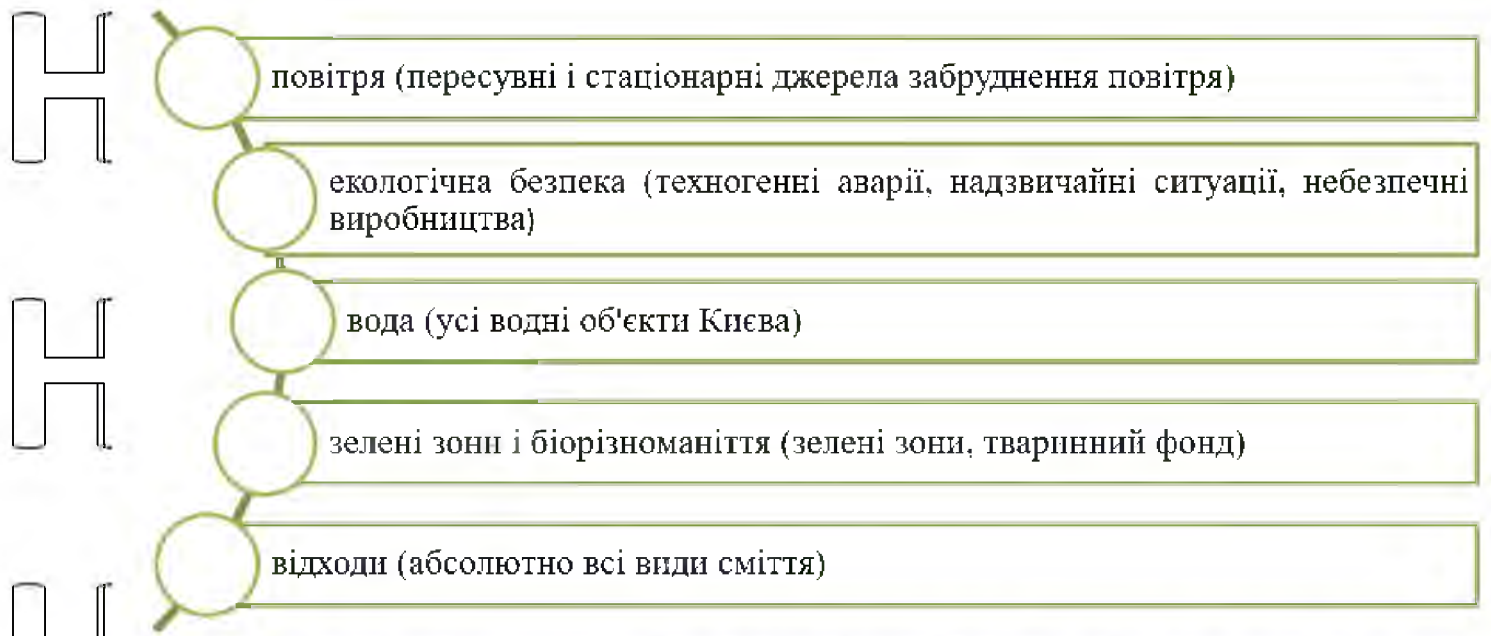

Рис. 2.3. Основні напрями роботи відповідно Стратегії [34]

За даними Екологічного паспорту м. Києва [35] «Загальний рівень забруднення повітря за індексом забруднення атмосфери (ІЗА) у 2022 р. оцінювався як високий. Загалом по Києву перевищення середньодобових гранично допустимих концентрацій (ГДК с.д.*) спостерігалось з діоксиду азоту – у 2,5 рази, формальдегіду – у 1,9 рази, оксиду азоту – у 1,2 рази. Вміст фенолу був на рівні 1,0 ГДК с.д. (таб. 1). Це речовини 2 і 3 класів небезпеки і такі, які протягом усього року найбільше забруднювали повітря міста.» (Рис. 2.4)

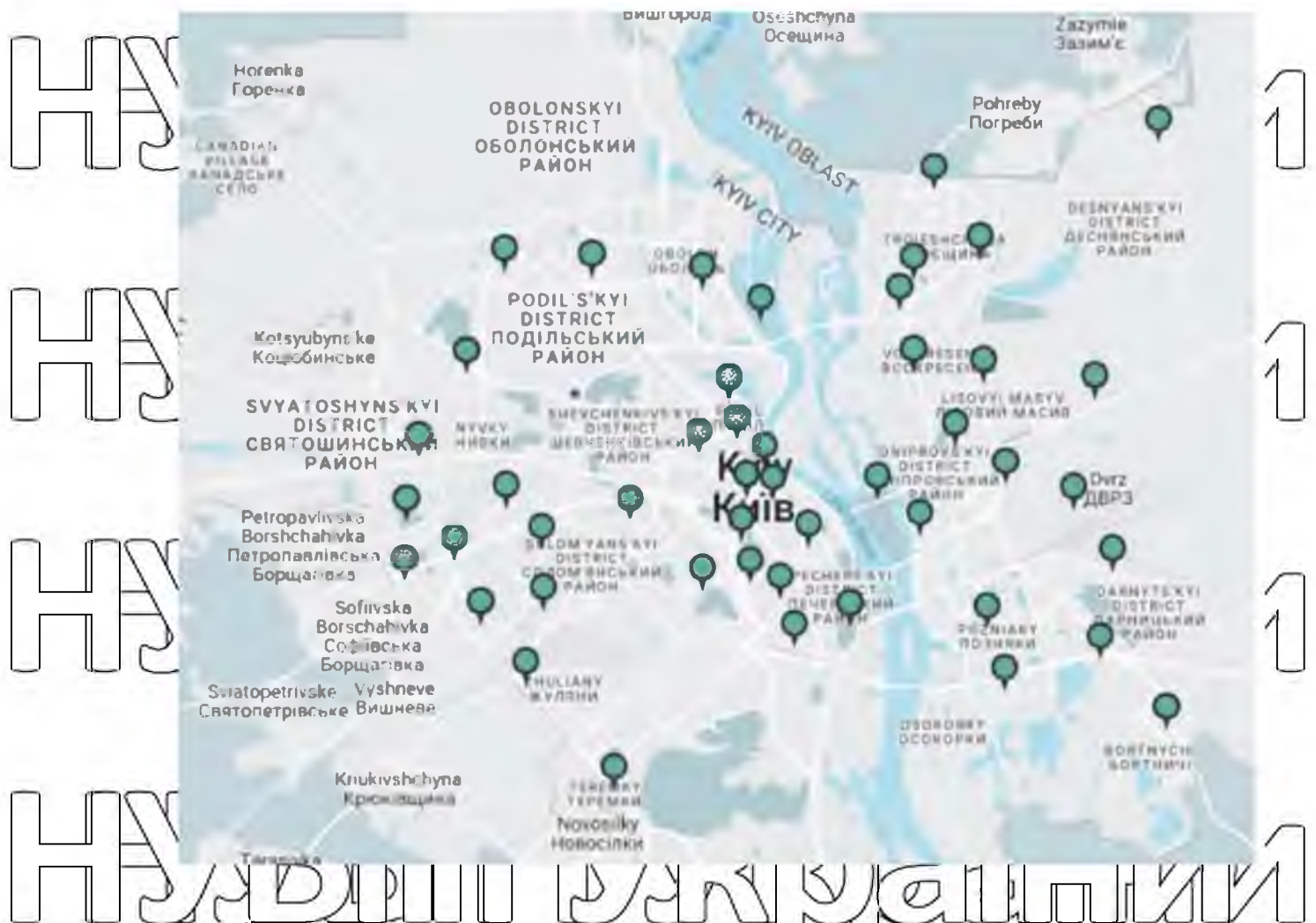

Рис. 2.4. Індикативні датчики спостереження за станом атмосферного повітря у м. Києві [35]

Надра Києва та Київської області рясніють підземними водами, які знаходяться на невеликій, з точки зору геології, глибині, які належать до Дніпровського-Донецького артезіанського басейну, який відрізняється поверхневим розвитком водоносних горизонтів і комплексів, найбільше значення з яких для водопостачання мають четвертинні, палеогенові, крейдові та корські.

Для міста Києва характерна не тільки велика кількість водних об'єктів, але й їхнє різноманіття за походженням та господарським призначенням. На київські водойми суттєво впливає міське середовище, яке проявляє себе у постійному тиску на їхній стан – якість води, гідрологічний режим, біорізноманіття. Це призводить до зміни якості води та погіршує їхній стан. [35]

Земельний фонд міста Києва налічує 83,6 тисячі гектарів. За даними Головного управління Держгеокадастру у м. Києві та Київській області структура земельного фонду міста має такий склад (табл. 2.2.).

Таблиця 2.2. Структура земельного фонду м. Києва (2020-2021 рр) [35]

Категорії земель та види земельних угідь	2020 рік		2021 рік		2022 рік	
	усього, тис.га	% до загальної площі території	усього, тис.га	% до загальної площі території	усього, тис.га	% до загальної площі території
1	2	3	4	5	6	7
Категорії земель за основним цільовим призначенням						
Загальна площа території регіону	83,6	100	83,6	100	83,6	100
з них:	-	-	-	-	-	-
землі сільськогосподарського призначення	4,4	5,3	4,4	5,3	4,4	5,3
землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення	-	-	-	-	-	-
землі оздоровчого призначення	-	-	-	-	-	-
землі рекреаційного призначення	-	-	-	-	-	-
землі лісгосподарського призначення	-	-	-	-	-	-
землі водного фонду	-	-	-	-	-	-

Серед різних хімічних сполук, що забруднюють навколишнє середовище, і зокрема ґрунти, небезпечними вважаються ті, що містять токсичні та стабільні компоненти. Це – важкі метали (ВМ) та азотвмісткі сполуки (АБС), які в основному входять до складу органічних і мінеральних добрив, пестицидів, осадів стічних вод, що застосовуються у сільському господарстві. [36]

За своєю токсичністю та здатністю накопичуватись в окремих ланках харчових ланцюгів важкі метали (Pb, Cu, Zn, Mo, Co, Ni, Cd, Hg, V, Sn) та металоїди (As) можуть також бути сильними забруднювачами біосфери взагалі, і зокрема ґрунту. Слід зазначити, що за профілем ґрунту важкі метали розподіляються таким чином: у верхніх

гумусових горизонтах вони накопичуються найчастіше; епостерігається також їх біологічне перенесення з нижніх горизонтів у верхні за рахунок кореневої системи рослин та винародовувального режиму ґрунтів. Стан забруднення деякими сполуками ґрунтів м. Києва надані в таблицях 2.3, 2.4., 2.5)

Таблиця 2.3. Характеристика ґрунтів за вмістом азоту
за нітрифікаційною здатністю [35]

Площа ґрунтів, %						Середньозважений показник, мг/кг ґрунту
дуже низький < 5	низький 5–8	середній 9–15	підвищений 16–30	високий 31–60	дуже високий > 60	
1	2	3	4	5	6	7

Таблиця 2.4. Характеристика ґрунтів за вмістом рухомих сполук фосфору [35]

Площа ґрунтів, %						Середньозважений показник, мг/кг ґрунту (Чиріков)
дуже низький < 20	низький 21–50	середній 51–100	підвищений 101–150	високий 151–200	дуже високий > 200	
1	2	3	4	5	6	7

Таблиця 2.5. Характеристика ґрунтів за вмістом рухомих сполук калію [35]

Площа ґрунтів, %						Середньозважений показник, мг/кг ґрунту (Чиріков)
дуже низький ≤ 20	низький 21–40	середній 41–80	підвищений 81–120	високий 121–180	дуже високий > 180	
1	2	3	4	5	6	7

До найпоширеніших ризиків деградації ґрунтів у міському середовищі, окрім механічного зняття верхнього рослинного шару, слід віднести процеси техногенного і селітебного забруднення, засмічення, засолення, переущільнення та біологічної деградації. Забруднений ґрунтовий покрив поступово перетворюється на джерело надходження забруднюючих речовин до ґрунтових вод, рослин, повітря. Ступінь забруднення ґрунтів є важливою інформацією, що характеризує рівень техногенного тиску на ґробоценоз, скільки вони постійно, у будь-яких метеорологічних умовах поглинають більшу частину аерозолів. (Табл. 2.6)

Таблиця 2.6. Поширеність небезпечних екзогенних геологічних процесів (за останні 5 років) [35]

Рік	Підтоплення		Карст			Зсуви					
	площа, тис.км ²	% від площі території регіону	площа поширення порід, здатних до карстування, тис.км ²	%	кількість карстопроявів, од.	загальна	площа, км ²	%	кількість активних, од.	площа активних, км ²	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2018						51	0,129022	0,015378	36	0,114190	0,013610
2019	-	-	-	-	-	53	0,129095	0,015387	38	0,114265	0,013619
2020	-	-	-	-	-	53	0,129195	0,015399	39	0,114715	0,013673
2021	-	-	-	-	-	53	0,128445	0,015309	40	0,115965	0,013822
2022	-	-	-	-	-	53	0,131595	0,015685	40	0,1177465	0,014001

Станом на 01.01.2023 фактична площа територій і об'єктів природно-заповідного фонду міста Києва складає 21517,41 га, що становить 0,52% відсотка від загальнодержавної площі територій та об'єктів природно-заповідного фонду на 15525,8% від загальної площі м. Києва.

Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2020 року питома вага площі природно-заповідного фонду для м. Києва в 2020 році була визначена на рівні 21%. При цьому на момент затвердження цієї Стратегії площа територій та об'єктів природно-заповідного фонду міста Києва становила 17320,6742 га, тобто – 20,7% від площі міста. Станом на 01.01.2023 цей показник становить 25,8%. Зростання показника питомої ваги площі природно-заповідного фонду для м. Києва відбулося внаслідок прийняття упродовж 2016 – 2022 років Київською міською радою рішень про створення і оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення, за рахунок чого загальна фактична площа територій природно-заповідного фонду зростає на 4,2 тис. га. Зокрема створено: у 2016 році – 5 об'єктів, у 2017 – 2 об'єкти, у 2018 – 3 об'єкти, у 2019 – 8 об'єктів, 2020 – 16 об'єктів, 2021 – 11 об'єктів, 2022 – 8 об'єктів. [35]

На сьогодні по переважній кількості територій і об'єктів природно-заповідного фонду міста Києва не забезпечено розроблення та затвердження у встановленому

порядку землепорядної документації щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду м. Києва. Ви рішення вказаної ситуації ускладнюється відсутністю на значній кількості територій та об'єктів природно-заповідного фонду картографічних матеріалів з нанесеними межами/ контурами, а також матеріалів їх створення (клопотань, наукових обґрунтувань, картографії, схем, проєктів створення), за допомогою яких було б можливо відновити і підтвердити первинні межі/ контури заповідних територій. Особливу увагу слід приділити вирішенню питання визначення площі та меж ландшафтного заказника місцевого значення острів Жуків, оскільки рішенням Київської міської ради від 02.12.1999 № 147/649 не зазначено його площу та межі, а матеріали створення заказника відсутні. [35]

Глобальні зміни клімату, що спостерігаються на земній кулі, не могли обминути і Київ. Більше того, на кліматичні умови істотно впливає саме місто та техногенні джерела теплового забруднення довкілля, такі як теплотраси, будинки, ТЕЦ, транспорт та ін. У зв'язку з цим температура повітря у місті вища, ніж на його околицях. Транспорт відноситься до техногенних джерел теплового забруднення довкілля. Як відомо, вплив теплових викидів транспорту великих міст викликає локальне підвищення температури повітря. Враховуючи тенденцію до зростання кількості автотранспортних засобів у місті Києві, існує ризик збільшення теплового забруднення атмосфери. Перегрівання поверхні або значно вища температура повітря характерна для міських ділянок, у яких переважають штучні поверхні – асфальтовані, заасфальтовані, покриття дахів. Зростання температури в межах центральної частини міста пов'язане з ущільнення міської забудови, зменшенням рослинного покриву, збільшенням кількості автотранспорту. [35]

Внаслідок збройної агресії росії проти України з 24.02.2022 на території м. Києва спостерігались масові ураження вогнепальною, артилерійською та ракетною зброєю 156 територій міських лісів та природно-заповідного фонду м. Києва. Війна вплинула на кожний компонент довкілля воду, повітря, ґрунти, зелені насадження, тваринний та рослинний світ. Наслідки цього негативного впливу матимуть довгостроковий характер. Зокрема, пошкодження об'єктів енергетики у зимовий період м. Києва призвело до масового використання газодизель генераторів, пічок – буржуйок, що в свою чергу призвело до збільшення кількості забруднюючих речовин в атмосферному повітрі (вуглецю оксиду, азоту діоксиду, діоксиду сірки, вуглеводних C12-C19, пилу).

Збільшення рівня шумового навантаження на навколишнє середовище від працюючих генераторів. Збільшення кількості великогабаритних будівельних відходів, внаслідок руйнування життєвого, громадського та промислового фондів столиці, під час ракетних атак збройними силами росії. Аналізуючи дані якості повітря за період воєнних дій (рис.2.5.), рівень забрудненості атмосферного повітря на території м. Києва переважно знаходиться в діапазоні «дуже низький» та «низький» крім періодів максимального [35]

24 ЛЮТОГО 2022 - 23 ЛЮТОГО 2023

Рис. 2.5) Рівень забрудненості атмосферного повітря на території м. Києва в період повномасштабного вторгнення

Зокрема, найбільш постраждалими від збройної агресії повітря, особливо на початку повномасштабного вторгнення в Україну, є території міських лісів КП «Святошинське лісопаркове господарство» (в тому числі території, що входять до складу національного природного парку «Голосіївський»), ландшафтний заказник місцевого значення «Золотий ліс», лісовий заказник місцевого значення «Мясигірсько-Луца-Водитський» тощо, та КП «Дарницьке лісопаркове господарство». Внаслідок ракетних ударів по м. Києву в березні 2022 року на території регіонального ландшафтного парку «Лиса гора» пошкоджено резервній технологічний радіотелевізійний центр, а в жовтні цього ж року на території парку пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення «Парк ім. Т. Г. Шевченка» знищено зелені насадження та частинна дитячий майданчик. Також, при влаштуванні фортифікаційних споруд і укралень для забезпечення захисту м. Києва

пошкоджено зелені насадження і інші елементи благоустрою на території регіонального ландшафтного парку «Партизанської слави» та парку пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Кіото». [35]

В результаті пошкодження інфраструктури України виникла низка загроз і викликів, серед яких: аварійне забруднення річок, які є джерелами води для промислових та комунальних підприємств і населення, локальне забруднення підземних і поверхневих вод внаслідок масштабних розливів нафтопродуктів із підірваних резервуарів, від знищеної техніки та інших бойових дій. Отож, сфера екологічного туризму в незалежній Україні має перспективу свого розвитку, проте потребує неодмінного втручання та подолання наслідків війни.

2.3. Оцінка потреб населення у рекреації в міських територіях

Рекреаційні території являють собою мережу ділянок озелених та інших відкритих просторів різного призначення, розташованих як на територіях населених пунктів та приміських зон, так і на міжселенних територіях, в тому числі ландшафтних комплексів, рекреаційних зон, курортів та лікувально-оздоровчих місцевостей, об'єктів культурної спадщини та туристичних зон, територій природно-заповідного та водного фондів, водозахисних, полезахисних, транспортно-розподільних озелених смуг та інших об'єктів зеленого господарства.

Оцінка потреб населення в рекреації в міських територіях є важливим завданням для міського планування і розвитку міст. Для здійснення такої оцінки можна використовувати різні методи та підходи (Рис. 2.6.)

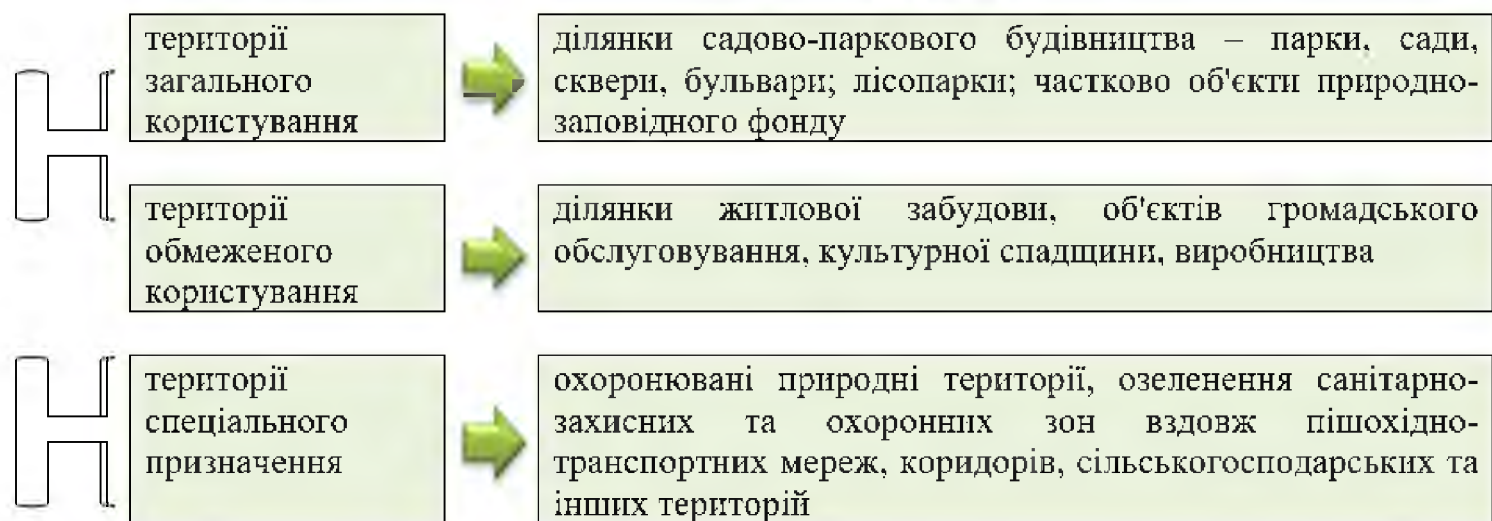
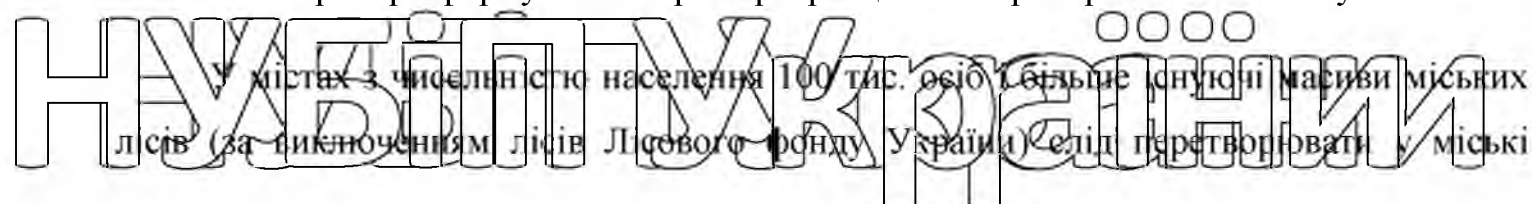

Рис. 2.6. Території формуванні мережі рекреаційних територій населених пункті

лісопарки і відноєнти додатково до озелених території загального користування, виходячи із розрахунку не більше 5 м²/люд. (табл. 2.7).

Таблиця 2.7. Нормативні показники площ ландшафтних та рекреаційних територій [37]

Ландшафтні та рекреаційні території	Групи міст за кількістю населення, тис. осіб.	Площа озелених територій, м ² /особу			
		I-II зони – мішаних та широколистяних лісів	III зона – лісостепова	IV зона – степова	V зона – Карпатські гори VI зона – Кримські гори
Приміські та позаміські					
Рекреаційні, оздоровчі території та ліси зеленої зони навколо населених пунктів*	Від 500	300	250	250	350
	250-500	250	200	200	300
	50-250	200	160	160	200
	До 50	100	80	80	120
У межах населеного пункту					
Загального користування	Від 250	10	11	12	15
	50-250	7	8	9	11
	До 50	8	9	10	12
	Сільські населені пункти	12	13	14	17
Житлових районів, мікрорайонів**	Від 10	6	6	7	8

В містах у структурі озелених територій загального користування великі парки площею понад 100 га та міські лісопарки площею понад 500 га повинні становити не менше 10 % від загальної площі озелених територій. Час доступності міських парків при пересуванні на транспорті повинен становити не більше 20 хв, а районних парків не більше 15 хв. [37]

При проектуванні парків, садів, скверів і бульварів слід передбачати максимальне збереження ділянок існуючих зелених насаджень та водойм. При цьому мінімальну площу озелених територій слід приймати: парків – 2 га, скверів – 0,05 га, садів – 1,5 га. Мінімальну ширину бульварів з однією пішохідною алеєю слід передбачати при розміщенні: між проїзними частинами – 18 м, між проїзною частиною та забудовою – 10 м. Ширину пішохідних доріжок слід приймати кратною 0,75 м (ширина смуги руху однієї людини).

Територія зелених насаджень загального користування та спеціального призначення у межах міста Києва станом на 1 жовтня 2020 року, за звітними даними

становить 41126,46 га або 48,21 % всієї площі міста, з них 7147,6 тис. га знаходяться в межах міської забудови. Фактична забезпеченість зеленими насадженнями населення м. Києва з міськими та приміськими лісами становить 138,71 м²/ос., а зеленими насадженнями в межах міської забудови – 24,1 м²/ос. Результати проведеного аналізу та оцінки мережі і стану озелених територій загального користування дозволяє визначити фактичні показники забезпеченості по місту та адміністративних районах (табл. 2.8). [41,42]

Таблиця 2.8. Фактична забезпеченість наявними озеленими територіями

загального користування без урахування територій схилів, урочищ та інших

загальнодоступних впорядкованих територій

Адміністративний район	Площа озелених територій загального користування, га	Наявне населення	Забезпеч. озелен. територ. загальн. корист., м ² /ос.
1	2		3
Голосіївський	1069,43	254331	42,04
Дарницький	473,2948	347611	13,61
Деснянський	532,04	369155	14,41
Дніпровський	1132,59	358352	31,60
Оболонський	620,1565	318968	19,44
Печерський	366,47	163264	22,44
Подільський	222,77	208449	10,69
Святошинський	231,0216	342544	6,74
Солом'янський	282,35	383387	8,73
Шевченківський	491,94	218952	22,47
Разом:	5422,06	2965013	18,29

На даний час озеленені території всіх видів є найбільш незахищеними для цільового використання. Останнім часом продовжує розповсюджуватись практика розміщення на озелених територіях (у т.ч. об'єктів природно заповідного фонду) споруд, що не відповідають функціональному цільовому призначенню території (житлове будівництво, парки, АЗС, культові споруди, складські приміщення та ін.), що призводить до значного скорочення площі озелених територій – скверів, парків, лісопаркових територій міста. Повсякчас спостерігається практика «ущільнення»

забудови без всебічного містобудівного обґрунтування, що призводить до зниження показників забезпеченості як озелененими територіями загального користування, так і озелененими територіями обмеженого користування.

До сьогоднішнього часу на озеленені території загального користування не видані державні акти на право користування земельними ділянками, відсутність яких ускладнює вирішення виробничих питань з утримання, охорони і захисту зелених насаджень. (Рис. 2.7)

черезмужжя розташування промислових, комунально-складських, сельбищних і рекреаційних територій, яке історично склалося

неупорядковане розростання промислових територій (озелененість яких становила 15-19%) в попередній період розвитку промислового комплексу міста

наявність потужної транспортної мережі, яка розсікає зелені території міста та приміської зони автомобільними і залізничними магістралями, та швидке зростання кількості автомобільного індивідуального транспорту

розташування житлової забудови, промислових, комунально-складських і транспортних об'єктів в межах територій природоохоронного та рекреаційного призначення

недостатній розвиток і низька якість інженерних комунікацій, недостатня оснащеність і низька ефективність роботи існуючих очисних споруд та інших об'єктів природоохоронної інфраструктури

ландшафтні характеристики, рівень благоустрою і облаштування та стан рекреаційної інфраструктури більшості паркових, гідропаркових, лісопаркових та лугопаркових територій не відповідають існуючим і перспективним рекреаційним навантаженням

Рис. 2.7. Основні проблеми використання рекреаційних зон [38]

Насьогодні основною законодавчо нормативною базою щодо регулювання планування територій міст, в т ч щодо рекреаційних зон є: ДБН Б.2.2 - 12: 2019 «План та забудова територій» [37] ; наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 27.10.2017 р. № 310 « Про затвердження Типових правил благоустрою території населеного пункту» [39] ; Закон України від 06.09.2005 р. № 2807-IV « Про благоустрій населених пунктів» [40] .

Землі рекреаційного призначення є одним із основних індикаторів сталого розвитку міста. Вони входять до складу земель населеного пункту, виконують профілактично-оздоровчі функції і використовуються для масового відпочинку і туризму.[41]

Відповідно до Цілі 11 7-Сталого розвитку ООН до 2030 року передбачено забезпечити загальний доступ до безпечних, інклюзивних, зелених зон, зокрема, для дітей, людей похилого віку та осіб з інвалідністю. При формуванні мережі рекреаційних територій населених пунктів слід виділяти наступні території (рис. 2.8).

загального користування (ділянки садово-паркового будівництва – парки, сади, сквери, бульвари; лісопарки; частково об'єкти природно-заповідного фонду)

обмеженого користування (ділянки житлової забудови, об'єктів громадського обслуговування, культурної спадщини, виробництва)

іншого призначення (охоронювані природні території, озеленення санітарно-захисних та охоронних зон вздовж пішохідно-транспортних мереж, коридорів, сільськогосподарських та інших територій)

Рис. 2.8. Формування мережі рекреаційних територій [41]

Важливу роль у збереженні рекреаційних територій в містах відіграють Генеральні плани міст (або міські генеральні плани). Для розвитку озелених та рекреаційних територій Генеральним планом м. Києва передбачено створення нових об'єктів озелених територій загального користування, а саме парків, скверів та бульварів.

Необхідне надання статусу об'єктів природно-заповідного фонду усім наявним у місті зеленим клинам, а також прилегли до них кварталам приміських лісів Святошинського, Конча-Заспівського та Дарницького лісопаркових господарств. Це забезпечить зелені клини не лише від знищення, а й від ізоляції від великих лісових масивів у майбутньому. [41]

Відсутність поновленої інвентаризації, проведеної на тому основі з чітким визначенням меж об'єктів, не дозволяє цим мелям (озелених територій загального користування, природно-заповідних і курортних територій) надати статус «зелених ліній» (за аналогією «червоних ліній»), які б захищали озеленені території від тиску на неї з боку забудовників і затвердити цей статус законодавчо: розробити і прийняти закон України «Про охорону та утримання озелених і рекреаційних територій міста та інших населених пунктів України».

РОЗДІЛ III. МІСЬКА РЕКРЕАЦІЯ І ЗЕМЛЕУСТРІЙ: СПІЛЬНИЙ ШЛЯХ ДО СТВОРЕННЯ КОМФОРТНОГО СЕРЕДОВИЩА

3.1. Характеристика об'єкта дослідження

Голосіївський район - найбільший, за площею, район міста Києва (15,62 тис. гектарів). Утворений у жовтні 2001 року внаслідок адміністративно-територіальної реформи на базі Московського району (створеного у 1971 році). Розташований він у південно-західній частині міста Києва, межує з Шевченківським, Солом'янським, Печерським і Дарницьким (по акваторії Дніпра) районами міста, Обухівським, Бориспільським, Фастівським і Бучанським районами Київської області. [43]

Серед лісу чи поруч з ним, на території району розташований Національний Експоцентр України (Рис.3.1.), Національний університет біоресурсів і природокористування України (Рис. 3.2), Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» Української академії аграрних наук (УААН), Головна астрономічна обсерваторія НАН України (Рис. 3.3.), Музей народної архітектури та побуту України в с. Пирогові (Рис.3.4.), «Всеукраїнський центр радіохірургії, Інститут бджільництва ім. П. І. Прокоповича, Національний музей бджільництва України, палац-санаторій «Конча-Заспа».(Рис. 3.1.)

Рис. 3.1. Центральний павільйон

Національного Експоцентру

Рис. 3.2. Національний університет

біоресурсів і природокористування

(України)

Рис. 3.3. Головна астрономічна
обсерваторія НАН України

Рис. 3.4. Музей народної архітектури та
побуту України в с. Пирогові

Вільша частина території району – зелена зона від Колосієва до Кошча-Заспи і, зокрема, Голосіївський ліс, що об'єднує Феофанію, Голосіївський парк імені М. Рильського, площею 140,9 га, та власне ліс, площею близько 780 га. Флора лісу включає понад 250 видів дерев і кущів. На східній околиці лісу знаходиться

літературно-меморіальний музей Максима Рильського. У 2007 році тут було створено Національний природний парк «Голосіївський» [43].

Генеральним планом [41, 44] пропонується розширення мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду за рахунок в т.ч. території Голосіївського р-ну:

розширення територій національного природного парку «Голосіївський» за рахунок перспективних об'єктів ПЗФ і доведення його оригітної площі до 12 664 га в межах м. Києва. (Рис. 3.5.)

Рис. 3.5. Національний природний парк «Голосіївський»

Територією Голосіївського району протікають річки Дніпро, Либідь, Віта, Коник. Каєкади Голосіївських, Орховатських та Китаївських ставків прикрашають територію району та міста. Уздовж Дніпровської берегової смуги Голосіївського району знаходяться острови Жуків, Ольжин, Козачий.

Цілісні лісоозерні природні комплекси з комфортними мікрокліматичними характеристиками сприяють природні умови зумовили розвиток санаторно-курортного напрямку туризму. Всього на території району знаходиться 7 закладів санаторно-курортного і оздоровчого спрямування: 4 санаторії в т.ч. 1 дитячий, 3 санаторії-профілакторії, 1 бальнеологічна лікарня, 7 пансіонатів та баз відпочинку, 2 дитячих оздоровчих закладів. Найвідоміший кліматичний рівнинний курорт „Конча-Заспа” загальною площею 1587 га, умови якого сприяють для лікування захворювань органів кровообігу та нервової системи. [45]

3.2. Землеустрій як інструмент покращення рекреаційного землекористування міського середовища

Однією із важливіших характеристик територій у містах, як відомо, є функціональне призначення земель. (Рис. 3.6)

Рис. 3.6. Критеріями функціонального розподілу

Збереження рекреаційно-природоохоронних функцій територій населених пунктів має реалізовуватися переважно через розроблення проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок із відповідним цільовим призначенням для визначення екосистемних функцій тієї чи іншої земельної ділянки. [41]

Нині спостерігається ситуація, коли з різних причин такі проекти практично майже не розробляються. Причина цього – відсутність бюджетного фінансування балансоутримувачів, користувачів зазначених земель, що, як правило знаходяться на балансі у районних комунальних підприємствах по утриманню зелених насаджень і ними ж обслуговуються. Наслідком цього є відсутність можливості впливу в правовому полі на процеси, що відбуваються із зеленими зонами. [41]

У місті Києві напрацьована методологія, методика і здійснюється повсюдно практика розроблення проектів землеустрою по відведенню комунальним підприємствам міста земельних ділянок для утримання зелених насаджень. Для облаштування, експлуатації та обслуговування зелених насаджень проаналізовані особливості розроблення таких проектів у Голосіївському районі міста Києва. У вказаному районі найвищою є забезпеченість зеленим насадженнями загального користування 54,46 м² на особу (за середнім показником по місту 20,91 м² на особу).

Відповідно до клопотання комунального підприємства по утриманню зелених насаджень району Департаментом земельних ресурсів надані облікові коди земельних ділянок та характеристики, згідно якої земельні ділянки представляють собою озеленені території на бульварі уздовж вул. Лятошинського, які були розмежовані проїжджими частинами (розворотами), унаслідок чого у проекті землеустрою дві земельні ділянки поділені на дві кожна. Домовлено, що Кадастрові номери чотирьом ділянкам будуть присвоєні при реєстрації у Державному земельному кадастрі. Проект землеустрою розроблено із врахуванням уточнення конфігурації та площі земельних ділянок. [41, 46]

Відповідно до довідки з державної статистичної звітності про наявність земель та розподіл їх за власниками земель, землекористувачами, угіддями, земельні ділянки, що передбачені до надання в користування, згідно даної документації, обліковується як землі, не надані у власність або постійне користування в межах населених пунктів.

Згідно з Класифікацією видів цільового призначення земель, цільове призначення запроєктованих земельних ділянок - для будівництва та обслуговування об'єктів рекреаційного призначення, код Е:07.01.

Категорія земель - 500 - землі рекреаційного призначення. Код угіддя згідно з Класифікацією видів земельних угідь - група 014, підгрупа 00. Форма власності - комунальна. [40]

Відповідно до Генерального плану міста, затвердженого рішенням Київради від 28.03.2002 №370/1804, територія за функціональним призначенням належить до вулиць та доріг (рис.3.7.)

Рис. 3.7. Витяг з містобудівного кадастру Києва

Ділянки не відносяться до зелених зон згідно «Програми комплексного розвитку зеленої зони міста Києва до 2010 року та концепції формування зелених насаджень у центральній частині міста», затвердженої рішенням Київської міської ради від 19.07.2005 № 806/3381, чинність якої продовжена рішеннями Київської міської ради від 27.11.2009 №714/2783, від 07.07.2016 № 572/572 та від 20.12.2017 №714/3721 до 31.12.2017 року.

Земельні ділянки не належать до особливо цінних земель відповідно до статті 150 Земельного кодексу України. (Рис. 3.8)

Умовні позначення

- Земельна ділянка
- 146 - Економіко-планувальні зони

У 146 оціночній зоні базова вартість 1 кв. м землі складає 645,27 грн.
 У 163 оціночній зоні базова вартість 1 кв. м землі складає 926,72 грн.
 У 164 оціночній зоні базова вартість 1 кв. м землі складає 899,26 грн.
 У 165 оціночній зоні базова вартість 1 кв. м землі складає 933,59 грн.
 У 166 оціночній зоні базова вартість 1 кв. м землі складає 659,00 грн.

Рис. 3.8. Схема економіко-планувальних зон

На час складання проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок проведено обстеження в натурі (на місцевості) і при цьому встановлено, ділянки вільні від будівель та споруд, знаходяться вздовж кільцевої дороги; земельні ділянки представляють собою озеленені території на бульварі уздовж вул. Дятошинського, які розмежовані проїжджими частинами (розворотами), рельєф ділянки «рівнинний» під'їзд до ділянки здійснюється з вул. Дятошинського та Кільцевої дороги.

[46] (рис. 3.9)

Межі земельних ділянок визначені із врахуванням ситуації на місцевості, матеріалів інвентаризації та даних Державного земельного кадастру (Рис.3.10.)

Рис. 3.10. План-схема місця розташування земельної ділянки

Земельна ділянка №1 має 13 кутів повороту. Точки повороту меж земельної ділянки закріплені в натурі (на місцевості) межовими знаками встановленого зразка. Результати закріплення меж оформлено актом прийомки-передачі межових знаків на зберігання, складено список межових знаків, переданих на зберігання представнику комунального підприємства по утриманню зелених насаджень Голосіївського району м.Києва. Площа земельної ділянки становить - 1,4062 га. [46]

Відповідно до Порядку ведення Державного земельного кадастру, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 № 1051 і враховуючи витяг з Містобудівного кадастру міста Києва та топографічний план М 1:500, (рис. 3.11, 3.12) встановлено обмеження щодо використання земельної ділянки: [46]

код 01.03 - охоронна зона навколо (вздовж) об'єкта транспорту: газопровід

середнього тиску - площею 0,3942 га;

код 01.04 - охоронна зона навколо (вздовж) об'єкта зв'язку:

телефонний кабель - площею 0,0193 га;

код 01.05 - охоронна зона навколо (вздовж) об'єкта енергетичної системи:

електричний підземний кабель - площею 0,1286 га;

код 01.08 - охоронні зони навколо інженерних комунікацій:

водопровід - площею 0,0277 га; напірна каналізація - площами 0,8028 га та 0,2166 га;

дошова каналізація - площами 0,0395 га та 0,0015 га; каналізація -

площами 0,0156 га та 0,0156 га;

код 02.01 - зона санітарної охорони джерел та об'єктів централізованого питного водопостачання:

водопровід - площею 0,0470 га;

код 06.01 - зони особливого режиму забудови:

зона обмеженого використання території від аеропортів - площею 1,4062 га;

в межах червоної лінії - площею 1,4062 га. [46]

Рис. 3.11. Видіг з містобудівного

Рис. 3.12. Фрагмент схеми кадастру

Відповідно до статей 92, 123 Земельного кодексу України передбачено надати комунальному підприємству по утриманню зелених насаджень Голосіївського району м. Києва в постійне користування земельні ділянки в межах червоних ліній для облаштування, експлуатації та обслуговування зелених насаджень (скверу) на бульварі уздовж вул. Лятошинського у Голосіївському районі м. Києва за рахунок земель, не наданих у власність або постійне користування в межах населених пунктів загальною площею 5,8218 га, в тому числі: ділянку №1 - площею 1,4062 га; ділянку №2 - площею 1,4270 га; ділянку №3 - площею 1,5972 га; ділянку №4 - площею 1,3914 га. (табл. 3.1) [41/46]

Таблиця 3.1. Експлікація земель [46]

№ ділянки (обліковий код)	Назва землекористувача, за якого відводиться земельна ділянка	Умови відведення	Назва землекористувача якому надається земельна ділянка	Загальна площа земель, всього /га/	Площа ділянки /га/	Втому числі в межах червоних ліній /га/	Код категорії земель	Код згідно з класифікацією видів цільового призначення земель (КВЦПЗ)	Перелік угідь згідно з класифікацією видів земельних угідь (КВЗУ) та площа угідь /га/ підгрупа /а	
									014	00
1	землі, не надані у власність		Комунальне підприємство по утриманню зелених насаджень Голосіївського району м. Києва	1,4062	1,4062			1,4062		
2	або постійне користування в межах населених пунктів	постійне користування		1,4270	1,4270		Землі рекреаційного призначення	1,4270		
3				5,8218	1,5972	1,5972		Е07.01	1,5972	
4				1,3914	1,3914				1,3914	

(код 01.03)*- охоронна зона навколо (вздовж) об'єкта транспорту: газопровід середнього тиску – площею 0,3942 га;

(код 01.04)*- охоронна зона навколо (вздовж) об'єкта зв'язку: телефонний кабель площею – 0,0103 га;

(код 01.05)*- охоронна зона навколо (вздовж) енергетичної системи: електричний підземний кабель – площею 0,1286 га;

(код 01.08)*- охоронна зона навколо (вздовж) інженерних комунікацій: водопровід площею – 0,0277 га; напірна каналізація – площами 0,8028 га. та 0,2166 га; дощова каналізація – площами – 0,0395 га. та 0,0015 га; каналізація – площами 0,0156га.

(код 02.01)*- зона санітарної охорони джерел та об'єктів централізованого питного водопостачання: водопровід – площею 0,0470 га;

(код 06.01)*- зони особливого режиму забудови: зона обмеженого використання території від аеропортів – площею 1,4062 га; в межах червоних ліній – площею 1,4062 га.

Розміри та місце знаходження навколо (вздовж) об'єкта транспорту (код 01.03)*, охоронна зона навколо (вздовж) об'єкта зв'язку (код 01.04)*, охоронна зона навколо (вздовж) енергетичної системи (код 01.05)*, охоронна зона навколо (вздовж) інженерних комунікацій (код 01.08)*, зона санітарної охорони джерел та об'єктів централізованого питного водопостачання: водопровід (код 02.01)*, зони особливого режиму забудови (код 06.01)*, показані на кадастровому плані та плані земельної ділянки з визначенням зон обмежень. [46]

3.3. Стратегія розвитку рекреаційного землекористування міських територій

Стратегія розвитку рекреаційного землекористування міських територій важливі для забезпечення якісного життя мешканців міст, збереження природних ресурсів та створення здорового та привабливого середовища. Основними напрямками такої стратегії можуть бути: планування та дизайн рекреаційних зон; збереження та відновлення природи, що включає заохочування збереження зелених зон та ландшафтів у місті та впровадження проєктів відновлення екосистем та створення природних рекреаційних об'єктів, таких як парки та ліси тощо; покращення інфраструктури для рекреаційних зон,

включаючи пішохідні доріжки, велосипедні шляхи, майданчики для спорту, альтанки та місця для пікніків; організація культурних та освітніх подій в рекреаційних зонах, щоб залучити мешканців міста; забезпечення належного рівня безпеки в рекреаційних зонах, включаючи освітлення в нічний час та системи нагляду; здійснення регулярного догляду та обслуговування рекреаційних об'єктів та інфраструктури та ефективного управління рекреаційними зонами через бюджетування та планування ресурсів; застосовувати інновації та технології для підвищення сталості та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище тощо.

З метою реалізації стратегічних пріоритетів економічного та соціального розвитку міста Києва рішенням Київради було затверджено Стратегію розвитку міста Києва до 2025 року, метою якої є підвищення якості життя мешканців, що визначається економічним добробутом і комфортом життя у місті з багатою історичною традицією. [41,47]

Для об'єктивної оцінки визначення напрямів вказаної Стратегії, до її складу було включено біля 50 показників оновленого індексу комфорту життя, що характеризують ключові сфери життєдіяльності міста та мають вирішальний вплив на комфорт життя мешканців Києва. Серед таких показників ваговий коефіцієнт екополітики та охорони довкілля становить 7 %. (Табл. 3.2)

Таблиця 3.2. Опис розрахункового індексу комфорту життя у місті Києві за індикатором «Екополітика та охорона довкілля» [41,47]

	Індикатори стану за секторами міського розвитку	вагові коефіцієнти	2015	2025
2.5.1.	Випади забруднюючих речовин в атмосферне повітря за рік, т / км ² / рік	7 %	205	164
2.5.2.	Частка утилізованих відходів (від загального обсягу утворених відходів), %		0	25
2.5.3.	Площа земель природно-заповідного фонду, тис. га		13	20
2.5.4.	Забезпеченість зеленими зонами загального користування, м ² / мешканця		21,7	25,0

Крім того, в сфері розробки стратегії розвитку рекреаційного землекористування міських територій слід врахувати досвід столиці України, який підтверджує, що реалізація цільових міських програм використання та охорони земель повністю виправдала своє призначення. В м Києві завершується інвентаризація міських земель, визначаються межі усіх ділянок, Київ стане першим містом в Україні «без білих плям» у Державному земельному кадастрі. Буде створено інформаційну модель як інструмент обліку земельних ділянок та іншої нерухомості, фискальних цілей, моніторингу зелених насаджень та поверховості забудови. [48]

Також озеленення території Києва повинно розвиватися за певною стратегією - Програмою, відповідно до якої будуть застосовуватися ефективні заходи з утримання, планування та охорони міських зелених зон, які виконують в місті кілька найважливіших функцій: екологічну, кліматоутворюючу і рекреаційну. З цієї метою було проаналізовано Програму, яка діяла з 2005 по 2020 роки, і розроблено проєкт нової, яка враховує всі зміни, що стосуються формування та догляду за зеленими зонами, за останній час та запропонований проєкт нової. [49] (Рис. 3.14)

Рис. 3.14. Проєкт Програми озеленення території м. Києва (фрагмент) [49]

Міські програми розвитку зеленої зони, про одну з яких, уже йшлося, часто не відповідають функціональному зонуванню території, що встановлюється генеральними

планами. Все це створює додаткові можливості для маніпуляцій і неоднозначного трактування поняття зеленої зони. Важливим елементом є створення єдиної інформаційної системи для окремо взятої містобудівної системи, яка в реальному часі публічно відображала б усі рішення органу місцевого самоврядування, перспективні програми та тенденції, всі зміни до програми розвитку зеленої зони, але виключно відповідно до генеральних планів, детальних планів і планів зонування [50].

Одна з найбільших проблем столиці сьогодні – хаотична забудова, перебік у бік будівництва житла, не забезпеченого транспортною, інженерною та соціальною інфраструктурою, зменшення рекреаційних зон тощо. Рішенням вказаних проблем столиці можливе за умови прийняття нового Генерального плану м. Києва. Генеральний план є основою планування забудови міста. Мета цього документа – створити комфортне середовище для мешканців. За законодавством, генплан повинен оновлюватися кожні п'ять років. На практиці виходить, що генплан-2020 не оновлюється вже 17 років. Переважно – з політичних причин.

Окремо слід звернути увагу на те, що інформація стосовно функціонального зонування територій, яке передбачається генеральними планами та детальними планами територій, планами зонування візуалізується й оприлюднюється у мережі інтернет через веб-сайт містобудівного кадастру.

Нині склалася ситуація, коли інформація, по суті, про одні й ті ж самі об'єкти – території, що вкриті зеленими насадженнями, відображена в окремих ресурсах: містобудівному кадастрі та міському земельному кадастрі (приклад Києва), які між собою не синхронізовані. Акцентуємо увагу на доцільності об'єднання в одну базу даних для оперування об'єктивною інформацією, яка, крім того, повинна бути загальнопоширеною і кореспондуватися із базою даних Державного земельного кадастру та природоохоронного кадастру.

ВИСНОВКИ

Результатом магістерського дослідження було вирішення завдань щодо дослідження та обґрунтування теоретико-методологічних засад ефективного та сталого рекреаційного використання земельних ресурсів урбанізованих територіях.

Для досягнення вказаної мети був проаналізований сучасний стан урбанізованих територій та їх рекреаційні можливості, визначені теоретичними основами рекреаційного землекористування та сформувані поняття та категорії, необхідні для подальшого дослідження; сформовані принципи та критерії вибору земельних ділянок

для рекреаційного використання у міських умовах; досліджено методологію оцінки

рекреаційного потенціалу та ідентифікація факторів, які впливають на успішну реалізацію рекреаційних проєктів у містах; на практичному прикладі розглянуто реалізацію рекреаційних проєктів на урбанізованих територіях на основі землепорядних

інструментів; сформовані основні напрями і інструменти планування та розвитку

рекреаційних територій урбанізованих територій міст на прикладі м. Києва Для

досягнення вказаних результатів було розглянуто

(Серед основних) теоретико-методологічні засади рекреаційного землекористування урбанізованих територій слід виокремити: дослідження вітчизняного та зарубіжного

досвіду стану та розвитку урбанізованих територій та визначення їх рекреаційних

можливостей, на основі вказаного визначення принципів та критеріїв вибору земельних ділянок для рекреаційного використання у міських умовах.

Щодо методологічних засад, слід виділити: дослідження методології оцінки рекреаційного потенціалу та ідентифікація факторів, які впливають на успішну

реалізацію рекреаційних проєктів у містах, а також практичного застосування

землепорядних інструментів для планування та прогнозування розвитку рекреаційних територій урбанізованих міст на прикладі м. Києва

Вище перелічені аспекти полягають в основі розробки Стратегії розвитку території м. Києва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Урбанізація. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Урбанізація>
2. Войцицька К.М. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ УРБАНІЗОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі публічного управління та адміністрування. Житомир. 2023. 296 с.
3. Тончак О.Г. Основи суспільної географії. Одеса: Астропринт, 2001. С. 560
4. Галчмар В. О. Урбанізація: сутність та вплив на економічне зростання / Вісник Житомирського державного технологічного університету, 2017. № 4. С. 72-76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2017_4_15
5. Земельний кодекс України від 25.01.2001 р. № 2768-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/page>
6. Бодний кодекс від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213_95-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення 3.09.2023)
7. ДУ
8. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
9. Про екологічну мережу України: Закон України від № URL:
10. Про мораторій на зміну цільового призначення окремих земельних ділянок рекреаційного призначення: Закон України від № URL:
11. Про туризм: Закон України від № URL:
12. Кодекс України про адміністративні правопорушення від № URL.
13. Про затвердження Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно заповідного фонду України: наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 26.07.2022 р. № 1256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/21043-22#Text>
14. Урбанізація – що це таке, причини, види і наслідки урбанізації. URL: <https://termin.in.ua/urbanizatsiia/>
15. Державна служба туризму і курортів. URL: <http://tourism.gov.ua/>

16. Шушурков С.Д. Соціально-економічні аспекти розвитку рекреаційного землекористування. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент» випуск 3 (81), 2019, сс. 76-80

17. МАСЛЯК П.О. Рекреаційна географія. <https://tourlib.net/books ukr/maslyak-rekr5-3.htm>

18. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища у 2015 році. Міністерство екології та природних ресурсів України, Київ, 2017. 308 с.

19. Рекреаційні ресурси України: сучасний стан і перспективи освоєння. URL: https://pidru4niki.com/16011013/ekologiva/rekreatsivni_resursi_ukravini_suchasniv_stan_per_spektivi_osvoennya

20. Бакузіна Г. О. Урбанізація як тенденція розвитку суспільства: міжнародний аспект. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18_4

21. Озерова Г.Н., Покішевский В.В. Географія світового процесу урбанізації. Київ: Знання, 2001. С. 455

22. Билек М.О. Сучасні тенденції світового процесу урбанізації. КНЕУ. 2014. № 3. С. 88-114

23. Інформаційне агентство 1NEWS Урбанізація в світі набирає шалені темпи. URL: <https://1news.com.ua/svit/urbanizatsiya-v-sviti-nabiraye-shaleni-tempi.html>

24. Central Intelligence Agency. The World Factbook. URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-worldfactbook/fields/2212.html>

25. Hannah Ritchie. Urbanization. URL: <https://ourworldindata.org/urbanization>

26. United Nations Department of Economic and social affairs. 2018 Revision of World Urbanization Prospects. URL: <https://www.un.org/development/desa/publications/2018-revision-of-world-urbanization-prospects.html>

27. Левцов С.В. Зарубіжний досвід організації надання рекреаційних послуг та його імплементація в Україні. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=889>

28. Рекреаційні комплекси світу: конспект лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 242 «Туризм» за усіма формами навчання / Укладач А.Л. Помаза-Поломаренко. Харків: НУЦЗУ, 2020. 154 с.

29. Конституція України від

30. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>

31. Сергієнко Л. В. Екологічні наслідки урбанізації в системі загроз безпеці урбанізованим територіям. DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2021.4.21>

32. Дослідження за результатами аналізу супутникових знімків Copernicus Sentinel-5p та даних про забруднення повітря з контрольованою якістю Служби моніторингу атмосфери Copernicus «Забруднення повітря в Україні – погляд з космосу». Колектив авторів: С. Бочков, Р. Богович, М. Пирчар, М. уронь, П. Філіпова, М. Скальський, М. Сорока. За ред. Я. Лабохи. Київ-Прага. 2020.– 38 с.

33. <https://pubryka.com/article/ecology-kyiv/>
 34. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року Закон України № 2697-VIII від 28.02.2019 р. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

35. Екологічний паспорт міста Києва. URL:
<https://ecoder.kyivcity.gov.ua/files/2023/10/11/ekopassport.pdf>

36. Башкулат М.П., Нікула Р.Г., Костенко А.І., Лівінська Є.В., Черевко О.М., Гуменнікова Н.М. Гігієнічна оцінка стану ґрунт в Київській області за фізико-хімічними показниками. URL: <http://www.health.gov.ua/Publ/conf.nsf/165dc8dd0ddb56dc2156d800264254cf00bc9381b701bdc2756d93003cdf40?OpenDocument>

37. ДБН Б.2.2-12:2019 «План та забудова територій» URL:
<https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/07/DBN-B2-12-2019.pdf>

38. Новаковська І.О., Скрипник Л.Р., Древаль Н.Г. Стан та проблеми рекреаційних територій в умовах сучасних трансформаційних процесів. 2022. DOI:
<https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-3-06-01>

39. Про затвердження Типових правил благоустрою території населеного пункту: наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 27.11.2017 р. № 310. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1529-17#Text>

40. Про благоустрій населених пунктів. Закон України від 06.09.2005 р. № 2807-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-15#Text>

41. Новаковська І.О., Гуцько Л.А., Долинський І.М. Наукові засади сталого розвитку міського землекористування: монографія / К.: Видавничий центр НУБіП України, 2023. 245 с.

42. Програма комплексного розвитку зеленої зони міста Києва до 2030 року. Проект. КО «КИЇВЗЕЛЕНБУД». URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1cLpXlTnF3WLnKoN5hVMbmiV7Si9V9KsO?fbclid=IwAR3FFt8tjlaOrElcXozwwwcVLo5mEgsdqfiRktCKSnxfIwePJ-Ytuet99k>

43. https://uk.wikipedia.org/wiki/Голосіївський_район

44. Київгенплан. URL: <https://www.facebook.com/139664992809888/posts/3136429523133405/>

45. <https://golosyivcity.gov.ua/content/turystam.html>

46. Проект землеустрою щодо відведення комунальному підприємству по утриманню зелених насаджень на бульварі уздовж вул. Лятошинського Голосіївського району м. Києва загальною площею 5,8218 га.

47. Про затвердження Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року : Київської міської ради від 15.12.2021 р. № 824/7060. Київська міська рада. Київська міська державна адміністрація. URL: <https://kmt.gov.ua/uk/content/strategiya-rozvytku-mista-kyveva>

48. 197. Новаковський Л.Я., Новаковська І.О. Правові засади і досвід розроблення регіональних програм використання та охорони земель. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. № 2 (2023). С.с. 4-14. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2023.02.01>

49. Програма озеленення м. Києва. Проект. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1cLpXlTnF3WLnKoN5hVMbmiV7Si9V9KsO?fbclid=IwAR3FFt8tjlaOrElcXozwwwcVLo5mEgsdqfiRktCKSnxfIwePJ-Ytuet99k>

50. Деркульський Р.Ю. Удосконалення економічного механізму збереження зелених зон у містобудівних системах: дис. на здоб. наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища»/ Р.Ю. Деркульський. МОН України. Національний університет біоресурсів і природокористування України - К., 2018. - 213 с.

НУБ!ТШ!СН
Ж!КРАНИ
ИНИИ

НУБ!ТШ!СН
Ж!КРАНИ
ИНИИ

НУБ!ТШ!СН
Ж!КРАНИ
ИНИИ

НУБ!ТШ!СН
Ж!КРАНИ
ИНИИ

НУБ!ТШ!СН
Ж!КРАНИ
ИНИИ

НУБ!ТШ!СН
Ж!КРАНИ
ИНИИ

НУБ!ТШ!СН
Ж!КРАНИ
ИНИИ

НУБ!ТШ!СН
Ж!КРАНИИ
... ..

НУБ!ТШ!СН
Ж!КРАНИИ
... ..

НУБ!ТШ!СН
Ж!КРАНИИ
... ..

НУБ!ТШ!СН
Ж!КРАНИИ
... ..

НУБ!ТШ!СН
Ж!КРАНИИ
... ..

НУБ!ТШ!СН
Ж!КРАНИИ
... ..

НУБ!ТШ!СН
Ж!КРАНИИ
... ..

*КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО
"КИЇВСЬКИЙ МІСЬКИЙ ЦЕНТР ЗЕМЕЛЬНОГО
КАДАСТРУ ТА ПРИВАТИЗАЦІЇ ЗЕМЛІ"*

ПРОЕКТ ЗЕМЛЕУСТРОЮ
щодо відведення земельних ділянок
комунальному підприємству по утриманню зелених
насаджень Голосіївського району м.Києва
для облаштування, експлуатації та обслуговування
зелених насаджень (скверу)
на бульварі уздовж вул. Лятошинського
у Голосіївському районі м. Києва

Київ - 2018

ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКА МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ)
ДЕПАРТАМЕНТ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ
КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО
"КИЇВСЬКИЙ МІСЬКИЙ ЦЕНТР ЗЕМЕЛЬНОГО
КАДАСТРУ ТА ПРИВАТИЗАЦІЇ ЗЕМЛІ"
вул. Хрещатик, 32-а, м. Київ, 01601, тел. факс (044)235-9269, Код ЄДРПОУ 32073242
32073242@mkp.gov.ua

Ліцензія на виконання робіт із землеустрою,
інженерно-землепорядних робіт
серія АГ № 583006 від 13.01.2011
Кваліфікаційні сертифікати
інженерів-землепорядників № 000029
від 24.12.2012 та від 12.04.2017 №013433
спеціалізації від 06.02.2015 №012541

Виконавець: Комуніальне підприємство по
утриманню зелених насаджень
Голосіївського району м. Києва

ПРОЕКТ ЗЕМЛЕУСТРОЮ
щодо відведення земельних ділянок
комунальному підприємству по утриманню зелених
насаджень Голосіївського району м. Києва
для облаштування, експлуатації та обслуговування
зелених насаджень (скверу)
на бульварі уздовж вул. Лятошинського
у Голосіївському районі м. Києва

Директор

Сертифікований
інженер-землепорядник

Начальник відділу
проектних землепорядних робіт

Київ - 2018

ЧЕРГОВИЙ КАДАСТРОВИЙ ПЛАН

Витяг з бази даних земельної кадастрової території від

м. Київ р-н Голосіївський

загальна площа
земельних ділянок = 6,77 га

[Official Stamp]

[Signature]

Масштаб 1:4000

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- Земельні ділянки, які не зареєстровані:**
- документ на право користування чи володіння
 - особливий захист територіальної меж земельної ділянки в натурі
 - технічний акт на оплотнення
- Спеціальні та кадастрові зони:**
- Номер кадастрової зони
 - Межа вулиці
 - Зоналі зони у відповідності до рішення КМД 19.07.2010

Виконавець: *[Signature]* Підписано К.М.

Черговий план м. Київ виданий з 1995 року

НУВІП України

Зелена ділянка

Листок із мапи
на проєктуванні
від 06.09.2017 №35П-5431

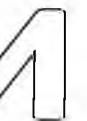
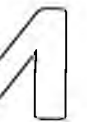
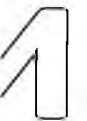
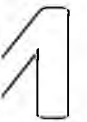
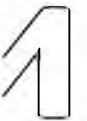
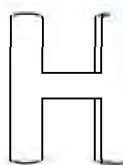
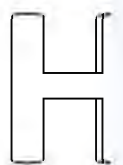
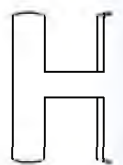
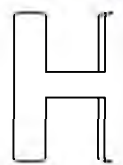
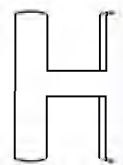
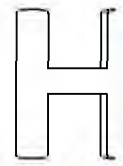
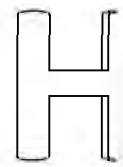
План-схема
з визначенням орієнтовних меж і місця розташування земельної ділянки

Начальна управління землеустрою та моніторингу земель

Начальник відділу землеустрою та моніторингу земель
Гербасівського району

(Handwritten signature in blue ink)

Начальник управління